

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 1 – 2016

nfu

Fra vondt til delvis verre i Hedmark	s. 7
Konferanse om selvbestemmelse i Madrid	s. 10
Lovverket om tvang og makt	s. 16
må strammes opp	
Sommerleir 2016	s. 26
Landsmøtet 2016	s. 29

Fra generalsekretæren

Da er vi godt inne i det nye året

Som vanlig er det rimelig hektisk og ikke mindre blir det ved at landsmøtet skal arrangeres i september. Og vi som trodde vi hadde så god tid da vi la om til 4-års landsmøteperioder. Ja ja, tiden går. Det er nå over 16 år siden jeg var på mitt første landsmøte. Regner med at det er flere som har lengre fartstid enn meg, og det er bra. Men vi håper jo også på landsmøteutsendinger som kanskje ikke har så lang fartstid – les yngre. Likeledes håper vi på mange utsendinger med utviklingshemning.

Det er viktig for NFU at medlemmer og tillitsvalgte med utviklingshemning er med og bestemmer.

Vår europeiske organisasjon: Inclusion Europe har stort fokus på

at personer med utviklingshemning skal være aktive tillitsvalgte i sine organisasjoner. Dette skriver Ragna Langlo om på s. 10.

Annet hvert år avholdes en konferanse «Hear our voices» i regi av Inclusion Europe og EPSA.

NFU har stort sett møtt med medlemmer fra gruppa »Aktiv i egen organisasjon». Det er også muligheter for fylkes- og lokallag å sende medlemmer/tillitsvalgte med utviklingshemning til å delta på denne konferansen under forutsetning av at laget kan dekke kostnader.

NFU er blitt forespurt om vi skal arrangere den neste konferansen som er i 2017. Det vil nok kreve mye arbeid og man er helt avhen-

gig av økonomisk støtte for å kunne arrangere en konferanse av denne dimensjonen. På den andre siden vil det kunne bli større fokus på at personer med utviklingshemning har muligheter til å være egne talpersoner (self-advocates) i vår egen organisasjon. Men det er kun en forespørsel.

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær

Tilsyn med omsorgstjenster

Fylkesmennene skal i 2016 gjennomføre landsomfattende tilsyn med helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemning over 18 år som bor i egen bolig.

Bakgrunnen er at kommunale helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemning er et område der det er stor fare for svikt fordi brukerne ofte ikke selv klarer å ivareta sine rettigheter, melde fra om manglende tjenester eller endrede behov.

I tilsynet skal fylkesmennene undersøke om kommunene gjennom systematisk styring og ledelse sikrer at personer med utviklingshemning får forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Dette betyr at Fylkesmannen skal undersøke om de får de tjenestene de har rett på og at tjenestetilbudet som gis dekker den enkeltes grunnleggende behov for personlig assistanse (praktisk bistand,

tilsyn, opplæring og aktivisering) samt nødvendig helsehjelp i eget hjem, herunder forsvarlig legemiddelhåndtering.

Fylkesmennene skal også undersøke hvordan kommunen legger til rette for brukermedvirkning og samarbeid og samhandling i tjenestene.

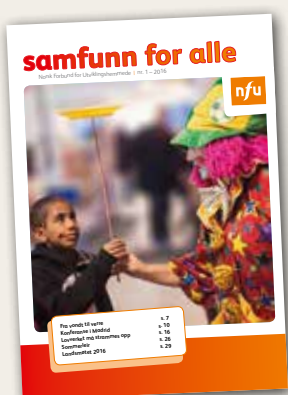
Gjennomføring

Tilsynet blir gjennomført som systemrevisjon og vil omfatte gjennomgang av styrende dokumenter, intervju av ledere og ansatte i kommunene, og dessuten intervju med et utvalg brukere eller deres representanter. Opplysninger i pasientjournaler og kommunens dokumentasjonssystem vil også bli sentrale informasjonskilder i dette tilsynsarbeidet.

Tvang, makt og livstidsstraff

Antallet personer med vedtak om tvangsbruk vokser som følge av at stadig flere nye får slike vedtak. De som har tvangsvedtak, blir bare unntaksvis kvitt vedtaket. Ingen vet hvor mange som blir underlagt et tvangsregime hele sitt voksne liv.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesesen tar temaet opp i en omfattende artikkel på www.nfunorge.org

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Fem utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
sfa@nfunorge.org
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisør: Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
Internett: www.salgs-forum.no

Forsidebilde:

Layout: Tina Jerstad, www.molte.no

Trykk: Gunnarshaug trykkeri

Utgivelse 2 – 2016
Kommer uke: 17

Frist for saker er: 29. februar
Annonsefrist er: 19. mars

6 Frykter diskriminering av barn med funksjonsnedsettelse

7 Fra vondt til delvis verre i Hedmark.

10 Konferanse i Madrid:
«My Life, My decisions» – Mitt liv, mine bestemmelser.

12 Oppfordrer til en inkluderende opplæring fra Europarådet.

13 Inkluderingsforkjemperen.

14 NFU Bærums innspill til handlingsprogram.

16 Lovverket om tvang og makt må strammes opp.

17 Hva var hovedproblemstillingene for Røkkeutvalget?

18 Mobbing.

20 Kommunereformen truer arbeidsplasser.

22 Mye bra i nytt BPA-rundskriv.

26 Sommerleir 2016.

29 Landsmøtet 2016.

44 Kommunens kulturpris til NFU Narvik lokallag.

NFU-internasjonalt s. 24 SAFO s. 28 NFU-butikken s. 38-39

Etter Rettighetsutvalget

Rettighetsutvalget skal levere sin innstilling innen den 1. juni 2016. Det betyr at utvalget nærmer seg innspurten. Før innstillingen kan leveres, må den være på trykk. Fokuset på teksten og språklige nyanser, tiltar vanligvis mot avslutningen av utvalgsarbeidet. Ofte fremkommer uenigheter mellom utvalgsmedlemmene. Utvalgslederen risikerer å måtte jobbe mye for å komme frem til formuleringer som flest mulig kan stille seg bak. Alle disse forholdene betyr at utvalgets arbeid må være i avslutningsfasen.

Verdien av en offentlig utredning er at den vanligvis følges opp med stortingsmeldinger, handlingsplaner, lov- og budsjettsaker. Når departementet skal følge opp, vil de bygge på Rettighetsutvalgets innstilling, dvs. at de enten må støtte eller ta avstand fra innstillingens anbefalinger. Slik sett vil Rettighetsutvalgets innstilling være premissgivende for det videre arbeidet med politikken overfor mennesker med utviklingshemning.

Jeg er lite bekymret for de overordnede målsetningene for politikkfeltet. Målsetningene har vært rimelig ukontroversielle siden 1980-tallet, selv om en de senere årene har glemt å legge målsetningene til grunn for mye av den praktiske politikkutformingen på aktuelle forvaltningsfelt. Siden reformens dager, har vi fått både diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, likestillings- og diskrimineringsombudet og FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Disse nyere forordningene er i stor grad sammenfallende med de overordnede målsetningene i politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Målsetningene på politikkfeltet er bedre forankret i dag enn noen gang tidligere.

Operasjonaliseringen av målsetningene kan by på større utfordringer. Det kan være stridigheter om konkrete tiltak er diskriminerende eller om de skal forstås som positiv forskjellsbe-

handling. Når FN-konvensjonen slår fast at ingen skal måtte bo i spesielle boformer, så vekker det liten motstand. Men det er skrekkelig vanskelig å si noe om hvor spesiell boform skal være for å være spesiell. Når målsetningene konkretiseres, så kan det dukke opp et hav av ulike forståelser.

De største utfordringene ligger nok likevel på tiltakssiden. På noen felter kan en rimelig enkelt styre med lovverket. Skal en rydde opp i vergemålsproblematikken, så vil en relativt enkelt kunne endre vergemålsloven, slik at den blir i samsvar med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og slik at en unngår den omfattende snikumdiggjøringen som pågår med hjemmel av dagens lovverk. Når en velfungerende lov er vedtatt, så blir den oftest stående i flere tiår.

Langt vanskeligere er det når tiltakene krever årlige vedtak. Arbeidstiltak er et slikt felt. I 1990 fastslo regjering og storting at arbeidstilbudet skulle bygges opp etter hvert. Siden den gang er arbeidstilbudet redusert. Årsaken er at Stortinget hvert år vedtar et nytt statsbudsjett hvor antallet tiltaksplasser bestemmes. I behandlingen av statsbudsjettet er det alltid en kø av gode tiltak som en må si nei til for ikke å sprengte budsjetttrammene. Ingen kan pålegge Stortinget restriksjoner i fremtidige budsjettbehandlinger.

På lignende vis er det med omsorgstjenestene, men her er forholdene enda vanskeligere fordi det er staten som vedtar målsetningene og kommunene som skal utføre oppgavene. I korthet sier lovverket at de som har behov for bistand for å leve et liv som andre, skal få bistanden. Den enkelte får et enkeltvedtak som sier hvordan tjenestetilbudet skal være. Men hver høst er det budsjettbehandling i kommunen. Skal kommunen kutte i budsjettene, kan de ikke gjøre det i sektorer hvor det ikke er penger.

Omsorgssektoren er det største penge-sluket i kommunen og står derfor lagelig til for kutt. Verken omsorgstjenestens formål eller enkeltvedtakene får nevneverdig plass i kommunenes budsjettdebatt. Hvordan en skal koble nasjonale målsetninger med kommunalt selvstyre og et lovverk som ikke er styrende for kommunens budsjettvedtak, er det vanskelig å finne ukontroversielle løsninger på.

Den største utfordringen er trolig oppfølgingen av Rettighetsutvalgets innstilling. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har koordineringsansvaret, men virkemidlene har sektordepartementene ansvaret for. Alle er for koordinering, men få liker å bli koordinert. Sektordepartementene har i utgangspunktet for lite midler og for mange oppgaver. Sektordepartementene har trening i å unngå forpliktelser på seg selv. Praktiseres denne øvelsen, vil oppfølgingen av Rettighetsutvalget blir fri for tiltak, kun inneholde honnørord og symboler på god vilje.

Innen den 1. juni skal Rettighetsutvalget levere sin innstilling. Etter det, starter en stor og krevende jobb for NFU.

JENS PETTER GITLESEN*
FORBUNDSLEDER

Jens Petter Gitlesen

FANTASTISKE Solgården i Spania

Sommerferie 2016

trygghet, trivsel og glede

En annerledes og morsom ferie!

Solgården er et tradisjonsrikt feriested på Costa Blanca, mellom Alicante og Benidorm.
Deilige dager med sol, bad og mye moro. Møt nye venner i flotte omgivelser!
Opplev Solgården du også!

Dette er inkludert i reisen til Solgården:

- Trygg og tilrettelagt ferieopplevelse med eget fly og helsepersonell som reiseledere
- Unik bagasjeservice. Direkte fra avreiseflyplass til ditt rom
- Helpensjon. Delikate buffeter til alle måltider
- 24 timers vakt med norsk helsepersonell
- Flotte tilbud om aktiviteter og utflukter

Enklere ferie kan du ikke få!

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

For mer informasjon og bestilling: www.solgården.no

Tlf 24 14 66 60 (man - fre kl. 08.30 - 21.00)

Følg oss på

Frykter diskriminering av barn med funksjonsnedsettelse

Kunnskapsdepartementet foreslår at kommunene skal kunne plassere barn med funksjonsnedsettelse i spesialbarnehager. Heldigvis reagerer stortingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV) og stiller kunnskapsministeren spørsmål om likestillingens status i barnehagepolitikken, spesielt når det gjelder diskriminering av barn med funksjonsnedsettelse.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

NFU verdsetter stortingsrepresentant Kirsti Bergstøs vedvarende engasjement overfor mennesker med funksjonsnedsettelse. Spørsmålet fra stortingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV) er såpass viktig og sentralt at det gjengis i sin helhet:

Spørsmål:

Mener statsråden at verdien av en barnehageplass i nærmiljøet er mindre viktig for barn med funksjonsnedsettelse enn for andre barn, og kan statsråden forsikre om at Kunnskapsdepartementets anbefalte endring i barnehageopptaket er i tråd med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne?

Kirsti Bergstø (SV). (Foto: SV)

Spørsmålets begrunnelse:

I departementets høringsnotat om endringer i barnehageloven for barn med særlige behov, kan en lese: «Departementet mener at kommunen i barnehageopptaket skal ha mulighet til å styre hvilken barnehage barn med nedsatt funksjonsevne tilbys plass i, blant annet på bakgrunn av hvilke barnehager i kommunen som allerede har et tilrettelagt tilbud for den type funksjonsnedsettelse barnet har eller har personale med særskilt kompetanse.»

En kan stille spørsmål om spesiell kommunal styring overfor barn med funksjonsnedsettelse er i samsvar med målsetningen om den inkluderende skolen.

Nærskoleretten i opplæringsloven har vi for å sikre at også elever med funksjonsnedsettelse skulle kunne få et inkluderende og likeverdig skoletilbud. Det å begrense valgmulighetene for barn, synes å

være i strid med intensjonene bak innføringen av nærskoleretten.

Det er vanskelig å se at det å innskrenke valgmulighetene til foreldre til barn i barnehagealder, kan være i samsvar med barnekonvensjonens overordnede krav om «barnets beste».

Likestillings- og diskrimineringsombudet påstår i sin høringsuttalelse at departementets forslag undergraver prinsippene om inkludering og selvbestemmelse som ligger i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Videre hevder Likestillings- og diskrimineringsombudet at departementets forslag er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Det er vanskelig å forstå hvordan vi kan make å innfri målsetningene om full deltakelse og et inkluderende samfunn, hvis en ikke legger til rette for inkluderende barnehager.

Skroter stoppeklokken

Byråd i Oslo for eldre, helse og sosiale tjenester, Inga Marte Thorkildsen (SV) setter nå en endelig strek for kontrollregimet og hangen til å konkurranseutsette tjenester i regi av Oslo kommune.

Hun er i ferd med å innføre Tillitsreformen etter modell av København. Det innebærer en omveltning av hele det administrative tankesettet og innføring av en tillitsbasert organisasjonsstruktur. Erfaringene viser at det først og fremst er tjenestene innen eldreomsorgen og i arbeidet med mennesker med utviklingshemning og psykiatrien at tillitsreformen kan snu opp ned på hverdagen for både mottakere og tjenesteytere. Det samme gjelder innen Nav og barnevernstjenesten. Reformen har blant annet ført til at sykefraværet blant de ansatte i den danske hovedstaden har sunket med seks prosent.

Reformen går blant annet ut på at ansatte får større fleksibilitet, og får jobbe mer tverrfaglig. Det skal bli mindre rapportering og dokumentasjon av tiltak. Mottakernes rolle er å være samarbeidspartnere, ikke brukere av forhåndsbestemte tjenester.

Det står mer om den viktige reformen på www.forskning.no

Fra vondt til delvis verre i Hedmark

«Anne» i Elverum, «Else» i Stange og «Karl» fra Kongsvinger har lenge vært utsatt for bruk av makt og tvang. Nå har Fylkesmannen i Hedmark godkjent nye vedtak som gjelder «Anne» og «Else». Vedtakene skal vare i et år. Settefylkesmannen i Oppland vendte derimot tommelen ned for Kongsvinger kommunes vedtak om at «Karl» skulle fotfølges og overvåkes av ansatte i samme rom i alle døgnets våkne timer i samme tidsperiode.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

De ansatte hos Fylkesmannen i Hedmark har fratatt både «Karl», «Anne» og «Else» deres rettslige handleevne. Alle har verger – som har overtatt styringen av hverdagen deres på nær sagt alle livsområder. «Karl» og «Anne» har aldri gitt sitt samtykke til hvem som skal oppnevnes. Legeerklæringer er lagt til grunn for å frata dem deres samtykkekompetanse.

Det følgende er en kort oppsummering av hva som har skjedd siden forrige utgave av SFA i disse tre sakene:

«Anne» i Elverum

Fylkesmannen godkjente som nevnt innledningsvis Elverum kommunes nye tvangsvedtak overfor «Anne». Det betyr i praksis at hun nå skal fotfølges og overvåkes i alle døgnets våkne timer det neste året. Telefonsamtaler og bruk av facebook uten medarbeidere i bofellesskapet til stede for å kontrollere hva hun sier og skriver, er forbudt. Hun er til enhver tid omgitt av ansatte både i fellesarealene og i leiligheten sin i Jotunhaugen omsorgsbolig.

De ansatte følger henne også til og fra

jobb der de til enhver tid også er til stede i samme rom. Hun får ikke ha noen form for kontakt med foreldrene eller søsteren. I den grad hun får besøk av eller selv besøke venner, er det ansatte til stede som overhører alt som blir sagt. Hun tvinges i tillegg til å delta på veiledningssamtaler i omsorgsboligen etter et opplegg utarbeidet av habiliteringstjenesten i Hedmark.

«Anne» gir tydelig uttrykk for at hun vantrives med alle restriksjonene, og har bedt om å få egen advokat. Tvangsvedtaket er nå påklaget til fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

«Anne» har leilighet i Jotunhaugen omsorgsbolig til høyre på bildet.

SFA på nett

Forrige utgave av SFA var i hovedsak viet reportasjer om bruk av makt og tvang overfor personer med utviklingshemning i Hedmark. Etterspørselen etter papirutgaven har vært så stor at vi ikke har flere på lager. SFA legges imidlertid ut i sin helhet på NFUs nettside www.nfunorge.org. De som vil lese disse reportasjene, må gå inn på linken «Dette gjør vi», deretter på «Medlemsblad». Derfra er det enkelt å finne nummer 5/15.

Demonstrasjon

Venner og støttespillere av «Anne» arrangerer demonstrasjon i Elverum i protest mot de strenge tvangsrestriksjonene 27-åringen nå blir utsatt for i Jotunhaugen bofellesskap. Demonstrasjonen er fastsatt til 2. mars kl. 19 utenfor rådhuset.

«Else» i Stange

«Else» i Stange har i kjølvannet av sitt forrige tvangsvedtak allerede levd isolert i sin leilighet i en omsorgsbolig i kommunen i et år. Et nytt vedtak ble nylig godkjent av Fylkesmannen, og skal vare like lenge. Begrunnelsen skal være ansattes og andre fagfolks oppfatning av at samvær med foreldrene og påvirkningen de utsetter henne for er til skade for datteren. Foreldrene har – til tross for innstendige oppfordringer – ennå ikke fått vite hva det er de gjør galt.

«Elses» nærmeste familie og venner får lov til å komme på sporadiske besøk. Besøksrestriksjonene er fortsatt meget strenge. Hvis foreldrene så mye som gjør forsøk på å stille spørsmål eller komme med ytringer av følelsesmessig karakter, blir besøket avbrutt umiddelbart av to ansatte som alltid er til stede. Foreldrene søkte om å få lempet på besøksrestriksjonene i forbindelse med julefeiringen. I avslaget de fikk stod det at forvaltningen har full tillit til at Stange kommunes oppfølging av «Else» er fullt ut forsvarlig. Ansatte i kommunen oppfordret foreldrene til å «feire julen på forskudd» i forbindelse med besøket de fikk innvilget 21. desember. «Else» måtte derfor tilbringe julekvelden sammen med ansatte på vakt.

Hennes største ønske nå er å få lov til å begynne å jobbe igjen. Hun vil også begynne å kjøre bilen sin igjen, men hvorvidt hun får tillatelse – er det i skrivende stund ingen som vet.

Tvangsvedtaket overfor «Else» er også påklaget til fylkesnemnda.

«Karl» fra Kongsvinger

Foreldrene til «Karl» i Kongsvinger kjemper fortsatt sin utrettelig kamp for å få sønnen ut av botilbudet han har i regi av omsorgskonsernet «Aleris». Her har han i årevis vært utsatt for utstrakt grad av og ulike former for bruk av makt, tvang og omfattende medisinerings. Etter sterke konflikter mellom foreldrene og forvaltningen, ble vedtak som gjelder bruk av makt og tvang overfor «Karl» overført fra Fylkesmannen i Hedmark til Fylkesmannen i Oppland for flere år siden. Her har Fylkesmannen siden fungert som settefylkesmann i den delen av saken hans som har med bruk av makt og tvang å gjøre.

Kongsvinger kommunes vedtok et nytt tvangsvedtak overfor «Karl» 5. mai i fjor med bruk av enda flere tiltak med bruk av makt og tvang enn tidligere. I sitt svarbrev av 16. desember vender settefylkesmannen i Oppland tommelen ned for flere av de inngripende tiltakene. I begrunnelsen vises det til at lovens krav om at «forholdene skal være tilrettelagt for minst mulig bruk av tvang og makt» og at «andre løsninger skal være prøvd» ikke er oppfylt. Dette betyr at «Karl» ikke skal fotfølges eller overvåkes av ansatte på samme rom døgnet rundt i innværende år, slik habiliteringstjenesten på A-hus og hans nåværende verge gikk inn for.

Settefylkesmannen i Oppland anbefaler i tillegg at «Karl» får en fagperson å snakke med om sin livssituasjon og problemer. Foreldrene har i etterkant sendt brev til Kongsvinger kommune og bedt om at psykologspesialist Leif Hugo Stu-

brud i habiliteringstjenesten i Østfold får oppdraget. I slutten av januar i år fikk de tilbakemelding om at det etter Kongsvinger kommunes oppfatning er unødvendig. Kommunens begrunnelse er kun formidlet i et brev på noen få linjer der det går fram at det har vært foretatt så mange utredninger av «Karl» tidligere at det ikke har noen hensikt.

Rettsak

Både «Karls» tidligere og nåværende verge har tolket sitt mandat på en måte som har gjort at han har mistet råderetten over sitt eget liv. Fylkesmannen i Hedmark har i tillegg konkludert med at han ikke har samtykkekompetanse. Han får ikke en gang bestemme hvem som er hans nærmeste – ettersom vergemålsavdelingen har bestemt at det er vergen som er det. Det betyr i praksis at han er fratatt sin rettslige handleevne.

Foreldrene går nå til rettsak for å få vurdert om Fylkesmannen i praksis kan frata «Karl» hans rettslige handle ved å si at han ikke har samtykkekompetanse. De mener Fylkesmannen i Hedmark bryter loven når vergemålsavdelingen tar slike beslutninger utenom rettssystemet. Etter mye tautrekking frem og tilbake ble det nylig bestemt at spørsmålet skal behandles i Oslo Tingrett. Tidspunktet for når saken kommer opp, er det i skrivende stund ingen som vet.

Samfunn for alle følger utviklingen i Hedmark-sakene i neste nummer.

Ektepar til rettsak - vil ha opphevet påtaleunntatelse

Ekteparet Torill Vagstad og Olav Brunstad i Elverum lot «Anne» bo hos seg i åtte uker i fjor sommer, fordi hun ikke orket å bo i Jotunhaugen omsorgsbolig lenger. Reaksjonen fra øvrigheten er påtaleunntatelse etter straffeloven for «ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd å ha krenket en annens fred».

Begrunnelsen fra politimesteren i Hedmark er at ekteparet påvirket «Anne» - som er definert av en lege til ikke å være samtykkekompetent - til å bo hos seg. I påtaleunntatelsen står det også at ekteparet deretter oppfordret henne til ikke å dra tilbake til leiligheten i omsorgsboligen. Dette har ifølge påtaleunntatelsen «krenket hennes fred».

Påtaleunntatelsen overfor ekteparet er gjort betinget i den forstand at de «i løpet av de neste to årene ikke må gjøre seg skyldige i noen ny straffbar handling». Bryter de vilkårene, kan de få bot eller straffes med fengsel.

Ekteparet går nå til rettsak for å få omgjort påtaleunntatelsen. Deres advokat Jostein Løken i Elverum har i skrivende stund sendt gjentatte purringer til politiadvokaten og etterlyst tidspunktet for når saken kommer opp. Han har i skrivende stund og like før denne utgaven av SFA går i trykken, fortsatt ikke fått svar.

Etterlatte

Fra 2. til 4. mai 2016 har Frambu samling for familier som har mistet barn med en av senterets diagnoser. Hensikten er å gi foreldre mulighet til å møtes og snakke sammen om hva det betyr å miste et barn og hva de tenker om livet videre.

Samlingen er også ment å være en avskjed for foreldre som tok kontakt med senteret i en krevende livssituasjon. Søsken får samtidig sitt eget program i barnehagen og skolen på Frambu.

Mer informasjon kan fås ved henvendelse til Marianne Bryn på e-post mbr@frambu.no som også kan nås via telefon 64 85 60 00. Program for kurset er lagt ut på www.frambu.no

Økt kunnskap

Frambu inviterer også fagpersoner og pårørende til voksne over 30 år med en sjelden diagnose og utviklingshemning til kurs 31. mars 2016 med påmeldingsfrist 11. mars. Målet er å gi deltakerne økt kunnskap om hvordan de kan tilrettelegge for gode tjenester for voksne og eldre med en sjelden diagnose som innebærer utviklingshemning.

Denne konferansen skal overføres på video. De som er interessert i å delta på den, kan ta kontakt med Berit Hundal via e-post video@frambu.no Det står mer om konferansen på senterets nettside www.frambu.no

Aldring

I stiftelsen Aldring og Helse arbeides det med undersøkelsen «Arbeidsdeltagelse og bruk av aktivitetstilbud blant eldre generelt, eldre med funksjonsnedsettelse og eldre med utviklingshemning basert på spørreundersøkelse og data fra sentrale registre i Norge».

Arbeidet med undersøkelsen skal gå fram til 2018. Mer informasjon kan fås ved henvendelse til prosjektleder Jeanette Engeland, PhD student ved NTNU – Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap. Undersøkelsen finansieres av NAV-Farve og Nasjonalt kompetansetjeneste for aldring og helse. Det står mer om prosjektet på www.aldringoghelse.no

Fotballfilm

Vi minner om Norges Fotballforbunds film «Ekte fotball» som handler om spillere med utviklingshemning og er en dokumentasjon på fair play, glede og mestring. Vi møter lag og spillere i hverdag, på trening og kamp og ikke minst under årets høydepunkt

Landsturneringen, som årlig samler lag fra hele landet.

I dag deltar det over to og et halvt tusen spillere med utviklingshemning i tilrettelagt fotball. Det spilles serier og turneringer over hele landet. «Ekte fotball» gir en god innføring i hvordan man kan starte et lag for vår målgruppe.

Dette var et ønske blant annet i Steinkjer der filmen viser hvordan klubb og kommune sammen fant gode løsninger på små og store utfordringer som måtte løses for at laget skulle bli en realitet. «Ekte fotball» viser at visjonen «Fotball for alle» er mer enn vakre ord. Den er lagt ut på www.fotball.no/nff/inkludering/2016/se-NFF-filmen

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) BPA i Aleris - frihet til å leve ditt liv!

Aleris har solid erfaring fra å skreddersy BPA-ordninger i nær dialog med kommunene og BPA-mottakerne. Vårt mål er å gi deg som er funksjonshemmet mulighet til et selvstendig liv.

Med Aleris som din BPA-leverandør, får du:

- Veiledningstelefon 365 dager i året, 24 timer i døgnet.
- Opplæring i å være arbeidsleder.
- Opplæringstilbud til assistentene dine.
- Tilbud om hjelp til å skaffe assistenter.
- Tilbud om bistand til intervju, ansettelse og til å lage turnusplan.
- Stillingsannonser.
- Arbeidsledermanual med rutiner og verktøy for en enklere BPA-drift.
- Assistentmanual til hjelp for assistenten.
- Nettbaserte verktøy for timelister og arbeidsplaner.
- Driftskonto/refusjonsordning til å dekke ekstrautgifter til BPA.
- (kinobilletter, telefonutgifter, kontorutstyr etc.)
- En arbeidsgiver til assistentene dine som har tariffavtale som sikrer gode arbeidsforhold.
- Rapport hver måned om timeforbruk.

Velkommen til en BPA-samtale med oss i Aleris!

bpa@aleris.no Tlf: 974 80 800
www.aleris.no/bpa

Konferanse i Madrid

«My Life, My decisions» – Mitt liv, mine bestemmelser

**Konferansen "My life, My decisions" – Mitt liv, mine bestemmelser
– ble holdt i Madrid 2. – 4. oktober 2015.**

TEKST OG FOTO: HELENE HOLAND OG RAGNA B. LANGLO

The European Platform for Self Advocates (EPSA) – en egen gruppe innenfor Inclusion Europe – arrangerte konferansen.

EPSA består av nasjonale organisasjoner og aktive tillitsvalgte med utviklingshemning fra hele Europa.

NFU sin gruppe "Aktiv i egen organisasjon" har vært medlem av EPSA siden 2005.

Innholdet i konferansen var temaer som:

- Jeg vil bestemme i livet mitt.
- Gi meg den hjelpen jeg trenger for å kunne gjøre det.
- Hva betyr det å ha en verge.
- "Peer-support" Støtte-person eller like-person.
- Hvem kan hjelpe meg på den beste måten?

Artikkel 12 i FN sin konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne – Likhet for loven – var grunnlaget for innholdet i alle hovedtemaene og gruppeaktivitetene.

Denne artikkelen slår fast at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til å bestemme i saker som forplikter dem.

De har også rett til å bestemme over sin økonomi.

Deltakerne fra NFU – Tom Roger Ramsøskar og Camilla M. Berntsen – deltok aktivt i ulike grupper. Noen temaer av interesse var:

- Ta bestemmelser som gjelder min hverdag, mitt liv – få hjelp til dette.
- Hva betyr det å være myndig? Stemmerett for alle.
- Å være tals-person – meg selv og for andre.
- Bestemme over og forstå min egen økonomi.
- Følelser og stemninger, være glad i noen.
- Hvordan få seg en jobb, hvordan lage en CV på video.
- Lettlest i praksis.

Temaet om "Peer person" støtte-person – like-person var spesielt interessant. Dette temaet ble det arbeidet videre med på siste samling i "Aktiv i egen organisasjon".

Få hjelp og støtte fra personer du stoler på, personer du kan snakke med og forstå.

Få hjelp og støtte fra personer som har utviklingshemning – personer som en kan dele erfaringer med.

Hvem er en støtte-person – like-person?

- En som liker å hjelpe andre.
- En som liker å lære nye ting.
- En som liker å snakke med andre.
- En som forstår hvordan andre kan ha det – hvordan andre føler.
- En som har empati.

Ledsager Ragna B. Langlo og deltaker Tom Roger Ramsøskar under en av gruppeaktivitetene.

Tom Roger Ramsøskar og Camilla M. Berntsen utenfor konferansesalen.

Støtte-person – like-person

- kan vise/fortelle andre hvordan en kan få det en har rett på.
- kan støtte andre på en måte som gjør at personen kan glede seg og få en bedre hverdag.
- kan hjelpe andre til å bli inkludert og dermed bli mer sosial, være sammen med andre.
- kan få andre til å se hva som er mulig – delta på aktiviteter, lære nye ting, bli kjent med andre.
- skal ikke foreslå løsninger – men fortelle om erfaringer.
- er ikke ansatt av eller arbeider for de som gir tjenester.
- skal ikke gjøre jobben for de som gir tjenester.
- skal hjelpe personen til å vite om sine rettigheter.

Et annet interessant tema var:

Hvem kan hjelpe meg til å ta bestemmelse, hvordan kan jeg få hjelp?

Og på hvilken måte? Og i hvilke saker er det naturlig å be om hjelp?

Her var det store forskjeller mellom de ulike landene.

I noen land er personer umyndige bare fordi de har en diagnose og vergen bestemmer absolutt alt.

Dersom du vil vite mer om "peer support" – støtte-person/like-person, så finner du informasjon på www.peer-support.eu og www.right-to-decide.eu/support-types/peer-support.

Det er på engelsk, men det kan kanskje være interessant for lokallaget ditt.

Deltakere på konferansen var Tom Roger Ramsøskar, Camilla M. Berntsen og Aslak Lorentzen. Helene Holand og Ragna B. Langlo deltok som ledsagere.

Mer informasjon om støtte-person/like-person kan du få ved å ta kontakt med noen av de som deltok på konferansen.

Småsaker

Barneetikk

Den amerikanske barnelegen og medisinsk etiker, John Lantos, holdt foredrag på et åpent møte i Gjøvik nylig.

I etterkant av møtet viste kommuneoverlege Siri Fuglem Berg i en kommentar til Oppland Arbeiderblad til at John Lantos kjemper for lik rett til behandling for de altfor tidlig fødte og for små barn og babyer med omfattende utviklingshemning. - Han etterlyser mer ydmykhet blant helsepersonell og at foreldrenes/pasientenes ønsker må vektlegges høyest når flinke leger er uenige i vanskelige etiske saker. Lantos er samtidig opptatt av at mange konflikter og vonde situasjoner kan løses hvis helsepersonell nærmer seg vanskelige, etiske spørsmål på pasientens premisser, sa Siri Fuglem Berg til avisen.

Facebook

NFU Oslo fylkeslag oppfordrer leserne av sitt meldingsblad «Oslo for alle» til å følge lagets virksomhet på facebook. På «NFU Oslo» deles lenker og historier som det kan være nyttige for andre å få kjennskap til.

Fylkeslaget har også en lukket gruppe «NFU Oslo diskusjonsforum» på Facebook som bare er for medlemmer. Her kan de dele alt de har på hjertet.

Gamle Oslo

Greta Bjørkli og Ane Børrud ønsker å starte nytt NFU-lokallag i bydel Gamle Oslo. De som har lyst til å være med kan ta kontakt med Greta som har epost: ge.greta@gmail.com

Oppstartsmøter på Sagene, Grünerløkka, Nordstrand og Gamle Oslo starter ganske snart.

Deretter møter på Alna- og St. Hanshaugen

Oppfordrer til en inkluderende opplæring fra Europarådet

Storingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap) deltok i Stortingets delegasjon til Europarådet. Storingsrepresentanten benyttet anledningen til å fremme den inkluderende skolen. Hagebakken vektla forholdene for elever fra utsatte grupper og elever som ikke skårer høyt på måloppnåelse av fagplanene.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

I lang tid har Europa hatt økonomisk vekst og en positiv sosial utvikling. En viktig forklaring er et lavt nivå av konflikt, og høy grad av kunnskap.

Utdanning er viktig både for konfliktforebygging og kunnskap.

På skolen møtes barn fra forskjellige samfunnslag. De lærer å kjenne og respektere hverandre, og de utvikler felles normer og verdier. Hva som starter som "dem" og "oss", blir til "vi".

Gjennom skolen, kan vi utdanne barn i menneskerettigheter og demokratiske verdier. For Europa har dette har aldri vært viktigere. Vi trenger en utdannet befolkning for å håndtere de utfordringene vi står overfor i dag.

Flyktningbarn har også rett til utdanning. I mange europeiske land, er fokuset nå på å begrense strømmen av flyktninger. Men vi må huske at mange av flyktningene vil bli våre fremtidige landsmenn.

Det er i beste interesse for flyktningbarn å få utdanning og å bygge kunnskap. Det er i landets interesse å hjelpe dem å til å bli fulle og verdifulle medlemmer av våre samfunn. Dette vil bidra til å redusere fremtidig spenning og konflikt. Den inkluderende skolen skaper forståelse, respekt. Vi slipper holdninger om "oss" og "dem".

Disse ideene er nevnt i en rekke internasjonale konvensjoner som de fleste av våre land har forpliktet seg til å følge. Vi må nå bruke disse konvensjonene!

For konvensjonene til å bli en realitet, må de bli integrert i våre lover og rettsvesen. Det er vårt ansvar som folkevalgte politikere for å sørge for at dette virkelig skjer. I Norge an-

Storingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap)
(Foto: Privat)

strenger vi oss for å etterleve våre forpliktelser hver eneste dag.

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å trekke oppmerksomhet til barn med nedsatt funksjonsevne og FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Jeg er stolt over mitt hjemfylke, Oppland i Norge, hvor nesten alle barn med nedsatt funksjonsevne har et godt tilbud i en inkluderende skole. Den inkluderende skolen bidrar til forståelse, respekt og gir et godt sosialt miljø.

Skolen blir i økende grad styrt av kunnskapsmål. Vi har utviklet testregimer som vi kjenner gjennom PISA, nasjonale prøver mm.

Fagkunnskap er en viktig målsetting for skolen. Men vi ser også at fokuset på fag også kan ha en ekskluderende effekt på enkelte utsatte grupper. Det er viktig å jobbe for god utdanning for alle grupper.

Kunnskap og utdanning er viktig! Det blir bare mer viktig! Men skolen er viktig for alle – for å få en jobb – og ha et godt liv.

*Innlegget er oversatt fra engelsk
av Jens Petter Gitlesen*

Inkluderingsforkjemperen

Få, om noen, har jobbet lenger og mer iherdig for inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelser enn Tor Ivar Torgauten. Sammen med Sølvi Dale er han nå på banen med ny bok, som gir råd og begrunnelse for å etablere inkluderende fellesskap.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

Tor Ivar Torgauten og Sølvi Dahle er redaktører for "HELT MED! – i samme fellesskap uavhengig av funksjonsevne", hvor over 20 fagfolk bidrar med fagartikler som gir hjelp til å bygge fellesskap med alle, uavhengig av funksjonsevne. Samfunn for alle kommer med en grundigere omtale av boken i neste nummer. Her vil vi fokusere på grunnlaget bak Tor Ivar Torgautens glødende engasjement for et inkluderende samfunn. Forstår en dette grunnlaget, så bør en bygge videre på dette ved å lese "HELT MED! – i samme fellesskap uavhengig av funksjonsevne".

Jeg møtte Tor Ivar Torgauten få uker etter at jeg i 2009 ble forbundsleder. Anledningen var at Torgauten hadde jobbet for og fått Helse- og omsorgsdepartementet til å utarbeide rundskriv I-6/2009 om Rett til egen tros- og livssynsutøvelse. Rundskrivet ble kunngjort av daværende helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen. Siden den gang, har våre veier krysset flere ganger. Felles for alle disse anledningene har alltid vært inkludering, i en eller annen sammenheng.

Engasjementet til Tor Ivar Torgauten er ikke tilfeldig. Som far til en kvinne med Downs syndrom, var det kanskje ikke så merkelig at Torgauten ble opptatt av inkluderingsfeltet. Som menighetsprest la han merke til at selv den inkluderende folkekirken, hadde store oppgaver å løse for å skape inkluderende fellesskap. Da Torgauten begynte i jobben som spesialprest, med inkludering som arbeidsom-

råde, så lå forholdene vel til rette for å jobbe enda mer iherdig med inkluderingsproblematikken.

Selv om Tor Ivar Torgauten også kan engasjere seg overfor sentralforvaltningen, så er hans hovedfokus på menneskene som utestenges og hvordan en kan forsøke å skape et inkluderende fellesskap.

- Det er et faktum at mennesker med utviklingshemning stort sett deltar i segregerte tilbud. Mange jobber for å etablere og opprettholde tilrettelagte tilbud. Få jobber for å inkludere alle i de ordinære tilbudene. Mennesker med utviklingshemning utestengt fra samfunnets sosiale nettverk, sier Tor Ivar Torgauten.

Vi gleder oss over de mange tilrettelagte tilbud. De skal fortsette og videreutvikles. Samtidig må vi ikke gi opp tanken om å gjøre de ordinære fellesskapsarenaer gode for alle. Vi tror det er mulig.

- Vi må øve på å være sammen. Samfunn har gjennomgått en formidabel teknologisk utvikling. Men vi er handikappet i møtet med andre når vi ikke kjenner våre medmennesker. Inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelser er avgjørende for å lære oss alle å være sammen. Når vi lager tilrettelagt materiell, så er dette ikke bare til nytte for mennesker med utviklingshemning. Slikt er nyttig for alle. Det å formidle noe på en forståelig måte, er vesentlig for alle som ønsker en dialog. Inkludering er en grunnleggende kompetanse som trengs i alle sosiale sammenhenger og ikke noe spesifikt for utviklingshemning, hevder Torgauten.

Selv om hver og en av oss har et ansvar for å være inkluderende, dvs. skape rom for sosiale fellesskap, så hviler det et spesielt ansvar på de kommunale tjenestene. Mennesker med store bistandsbehov er avhengig av ledsagere og tjenesteytere som bidrar inn i de sosiale fellesskapene. Kommunen har en plikt til å yte slik bistand. Fra rundskriv I-5/2007 «Aktiv omsorg – sentral del av helhetlig omsorgstilbud», kan en f.eks. lese:

«Kommunen skal etter sosialtjenesteloven § 4-3 yte et egnet tjenestetilbud til de som ikke kan dra omsorg for seg selv eller som er helt avhengig av praktisk eller personlig hjelp til å greie dagliglivets

Tor Ivar Torgauten. (Foto: Tor Ivar Torgauten)

gjøremål. Begrepet dagliglivets gjøremål må i denne sammenheng forstås som mer enn rene omsorgsoppgaver. Dette gjelder også muligheten til i så stor grad som mulig å ta del i hverdagslivets opplevelser og aktiviteter, opprettholde kontakt med familie og sosialt nettverk, være i fysisk aktivitet, holde seg orientert og være aktiv med utgangspunkt i egne engasjement og interesser.»

Tjenesteyterne har ofte et for lite fokus på verdien av sosial deltakelse og inkluderende fellesskap. Kommunens økonomiske rammer kan være for stramme. Uavhengig av årsaken, blir resultatet ofte både de segregerte og de ordinære aktiviteter i lokalsamfunnet. En glemmer at vi fikk omsorgstjenestene for å sikre at også de med behov for bistand, i størst mulig grad skulle kunne ta del i dagliglivets gjøremål.

Selv om både regjeringen, kommunen, tjenesteyterne i bofellesskapet og kirken kunne gjort mer for å skape inkluderende fellesskap, ønsker Tor Ivar Torgauten ikke å legge skyld på andre. Hver og en av oss kan bidra.

- Vi har en stor jobb å gjøre, men noen må starte jobben, det ansvaret må alle kjenne på, sier inkluderingsforkjemper Torgauten.

NFU Bærums innspill til handlingsprogram

Bærum kommunes handlingsprogram 2016-2019 legger sterke føringer på levekårene til mennesker med utviklingshemning. Dessverre tok kommunen ikke hensyn til noen av innspillene til NFU Bærum lokallag.

AV UNNI EINERKJÆR, SISSEL METTE NYBERG, ALETTE REINHOLDT, ANNE-MARGRETHE TØNNESEN, CONNIE NÆSBORG OG NINA BJØRLYKKE, NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE (NFU) BÆRUM

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2016-2019

Rådmannens forslag til handlingsprogram inviteres innbyggerne til å delta i utviklingen av tjenestene. Det er et ønske om å finne helhetlige og samordnede løsninger som bedre møter brukernes behov og samtidig effektivisere bruken av ressursene.

Utviklingshemmede er avhengige av kommunale tjenester gjennom hele livet, og et av hovedmålene som beskrives i handlingsprogrammet for innbyggerne generelt, er å «skape bærekraftige tjenester som bidrar til økt selvhjelpenhet, mestring og læring». Forebygging, tidlig innsats, selvstendiggjøring og samarbeid er prioriterte satsingsområder.

NorskForbundforUtviklingshemmede (NFU) Bærum ønsker å spørre om disse satsingsområdene også inkluderer mennesker med utviklingshemning?

Felles kjennetegn for utviklingshemmede er at evnen til å lære og til å klare seg i samfunnet er mer eller mindre redusert. Utviklingshemmede vil derfor i stor grad være avhengig av å ha personer rundt seg som kan veilede, motivere og hjelpe for å få en god livskvalitet. Måloppnåelse for denne gruppen er avhengig av gode individuelt tilrettelagte tjenester med kompetent og tilstrekkelig personale i de kommunale tjenestene.

NFU ønsker å ta henstillingen om samarbeid med brukere av tjenester på alvor. Vi vil trekke frem noen områder hvor det er svært viktig at det tas kvalitetsmessige grep for å inkludere utviklingshemmede i kommunens satsingsområder, økt selvhjelpenhet, mestring og læring. I et lengre perspektiv vil dette også bidra til å få enhetskostnadene ned.

Skjevfordeling av dårlig helse

Helsebelastningen er større blant utviklingshemmede enn andre. Ulike medisinske tilstander og helseplager i tillegg til utviklingshemningen er vanlig. Gruppen scorer dårlig på en rekke områder blant annet gjelder dette psykisk helse, diabetes, overvekt, tidlig demens, ulike hjertelidelser og kreftformer. Mange av disse lidelsene kan forebygges.

Forskning viser at mennesker med utviklingshemning ofte har en ugunstig livsstil som fører til overvekt og fedme. Mens de bor hjemme hos foreldrene går det stort sett bra, men når de flytter i bolig blir de ikke fulgt opp på samme måten. Forskning viser at det er mer bruk av usunn ferdigmat, høy forekomst av småspising mellom måltider og brusdriking blant de som bor i egen bolig med bistand enn blant de som bor med pårørende.

Fysisk aktivitet er ekstra viktig for denne gruppen og bør være et prioritert satsingsområde i kommunen for å forebygge helseplager. Med stillesitting, overvekt og fedme vil mennesker med utviklingshemning pådra seg livsstilssykdommer som vil koste kommunen mye. I tillegg forringer det livskvaliteten for de berørte. I andre enden av skalaen finnes de med store funksjonsnedsettelse hvor mange sliter med undervekt og hvor riktig ernæring, tilrettelegging av måltider og spisetrening krever kunnskap fra tjenesteytere.

Personalet i samlokaliserte boliger har liten kompetanse på dette området. NFU ber derfor kommunen om å iverksette systematisk helsefremmende arbeid, opplæring av tjenesteytere og sette i gang tiltak og målrettet innsats for denne gruppen når det gjelder psykisk og fysisk helseoppfølging. Tilstander forblir uoppdaget og forverres på grunn av manglende kunnskaper.

I kommunens planer og meldinger skrives det mye om forebyggende helsearbeid for å utjevne sosiale forskjeller i helse, men i praksis ser vi lite arbeid for å inkludere utviklingshemmede i dette arbeidet.

Demens og aldersrelaterte lidelser

Mennesker med utviklingshemning, spesielt de med Downs er mer utsatt for demens enn andre grupper. Mange utviklingshemmede har også en kortere livssyklus, dvs. de kommer i «alderdommen» tidligere, og vil derfor kunne bli demente og få aldersrelaterte tilstander i relativt ung alder. Vi vet at demensomsorg koster veldig mye. Kommunen har nå kartlagt alle som bor i samlokaliserte boliger. Det er flott, men de har brukt mye ressurser på dette som er relativt bortkastet dersom det ikke skal brukes til noe annet enn å vite når det skjer. Kartleggingen skal i tillegg gjentas hvert år.

Forskning har vist at med trening tre ganger pr. uke og kognitiv stimulering så kan man utsette demenstilstander. Kommunen bør derfor umiddelbart lage et opplegg som er lett å gjennomføre og kan forebygge demens. Tjenesteytere som jobber med utviklingshemmede må ha kunnskap og opplæring om demens og den tidlige forekomsten av aldersrelaterte lidelser for å kunne jobbe forebyggende.

Fritid/ferie

Gjennom flere år er tilbudene om aktiviteter i ferie og fritid blitt redusert. Det er vanskelig for pårørende og tjenesteytere i boligene å motivere for aktiviteter når det er få tilbud. Mye av ansvaret for dette hviler på pårørende/familien slik situasjonen er idag.

Ferietilbudet er nå begrenset til fem dager en gang i året for de som har en lettere eller moderat utviklingshemning. De med alvorlig utviklingshemning som trenger større personaldekning får som regel ikke dra på ferie i det hele tatt.

Støttekontaktordningen (lovhjemlet) finnes men er redusert på bekostning av flere fritidskontakter (ikke hjemlet). Ifølge informasjon NFU sitter med skal den reduseres ytterligere. Fra 2017 vil tilbudene tilrettelagt fritid og individuell avlastning bli slått sammen til et tjenestested. NFU frykter at dette betyr et enda dårligere tilbud. Vi vil samtidig minne om

at tilrettelagt fritid er et tilbud til personer med utviklingshemning, mens avlastning skal være et tilbud til familier i lang tids omsorg.

Kommunen må etablere flere tilbud som rommer aktivisering av mennesker med utviklingshemning.

Arbeid og dagtilbud

For mennesker med utviklingshemning som ikke kan nyttiggjøre seg et arbeidstilbud er dagtilbud en viktig arena utenfor boligen som bidrar til å skape en meningsfull hverdag. Som for de fleste andre er det viktig å ha en aktivitet utenfor hjemmet å gå til hver dag, og noen har lite eller manglende nettverk. Flere har i de senere år fått redusert dagtilbudet med 1-2 dager.

I Handlingsprogrammet ønsker man å øke kapasiteten innenfor Bærum kommunale arbeidssentre med flere brukere og økte inntekter. Det skal tas inn flere arbeidstakere, også sosialhjelpsmottakere, for å få en lavere enhetskostnad. NFU er bekymret for dette og frykter at flere med utviklingshemning nå får færre dager med arbeid eller dagtilbud. Disse skal da få et tilbud i boligen. Kommunen ser sysselsetting og bolig i en sammenheng, og vi ser en tendens mot totalomsorg som institusjonene ble kritisert for. Mennesker med utviklingshemning har krav på bistand til meningsfull aktivitet på dagtid. Har kommunen regnet på om det blir billigere å ha mer bemanning i bolig for at en beboer skal være hjemme enn det er å ha vedkommende i en gruppe på et arbeidssenter eller i et dagtilbud utenfor boligen?

Bolig

Kommunestyret har vedtatt behovsplan for bo- og behandlingssentre, omsorgsboliger og velferdsboliger 2014 – 2033. Planen legger opp til større boenheter (8-12 samlokaliserte + 4-6 frittstående). I dag har kommunen en enhet på 16 boenheter og de neste 3 prosjektene er planlagt med 14 boenheter. Disse har flere beboere enn mindre institusjoner som ble nedlagt i forbindelse med HVPU-reformen (gjennomsnitt 13 boenheter). Politikerne har i utgangspunktet vedtatt 8-12 enheter.

I forbindelse med behandlingen av saken i Sektorutvalg Bistand og omsorg 16.06.15 ble det gjort flg. vedtak: "Sektorutvalg BIOM ber om at antall samlokaliserte boenheter ses i sammenheng med beboernes behov og målsetting om et godt

bomiljø". I Boligmeldingen hevder kommunen at større boliger med flere brukere sikrer høyere kvalitet både for beboere og ansatte, dvs. de mener det er problemer med ensomhet og fattig fagmiljø i mindre boliger. NFU har i flere henvendelser etterlyst forskning/undersøkelser som gir belegg for denne påstanden. I møte i BIOM 17/6-2014 angående behovsplanen for boligbygging ble det bedt om en redegjørelse fra kommunen som viste hvordan man begrunner at store enheter er økonomisk og kvalitetsmessig gunstig. Denne redegjørelsen er så vidt vi vet ikke blitt framlagt.

I 2011 ble det utgitt to forskningsrapporter (Kittelsaa, A. og Tøssebro, J., 2011, Söderström, S. og Tøssebro, J. 2011) som tilbakeviser mange av argumentene kommunen bruker for å bygge stort både når det gjelder kvalitet og kostnader. I rapportene kommer det frem at personalet i mindre enheter opplever et bedre faglig miljø og at veiledning er lettere tilgjengelig. Helseoppfølgingen er også bedre ivarettatt i små enheter.

Den ene rapporten definerer store bofellesskap som mer enn 6 leiligheter. Grupper på opptil 6 boenheter brukes også internasjonalt når en skal vise til hva som regnes som normaliserte boformer. De bør ikke være større enn at utviklingshemmede kan utvikle langvarige relasjoner både med hverandre og ansatte. Ved større enheter blir det ofte gruppetenkning og det rasjonelle tar over for individuell mestring og tilrettelegging. I stedet for at beboerne blir selvhjulpne kan dette fort føre til økt hjelpeløshet som konsekvens, og deretter til økte kostnader. Sammenligninger av kostnader tyder på at det er helt marginale stordriftsfordeler. I utgangspunktet er ikke større bofelless-

skap billigere, men anledningen brukes til å gjøre dem det.

Utviklingshemmede har forskjellige behov og for noen vil det passe å bo sammen med flere, men man må selv kunne bestemme hvor og med hvem man vil bo. Denne retten er også nedfelt i FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Et viktig prinsipp er at tjenester skal følge individ, ikke boform. Dette prinsippet må kommunen må ta inn over seg i sin planlegging av boliger for utviklingshemmede og samordning av tjenestetilbudet.

Konklusjon

Handlingsprogrammet handler selvfølgelig om å spare penger ved å effektivisere mer. Spørsmålet er hvor langt kommunen kan gå uten å bryte loven.

NFU er bekymret over det vi leser i handlingsprogrammet ved at samordnings- og effektiviseringstiltak skal gå enda mer utover det kvalitetsmessige innholdet i tjenestene samt den individuelle tilretteleggingen som er helt nødvendig. Ved å kutte ned på tilbud, eller å vri tilbudet fra lovpålagte til ikke lovpålagte tjenester er det stor fare for at helsetilstanden og livskvaliteten til utviklingshemmede blir dårligere enn den er i dag.

Pårørende med barn i boliger opplever at psykisk og fysisk helse forringes og er bekymret for hva som skjer når de ikke lenger kan følge opp. I løpet av 15 år vil det bli dobbelt så mange personer med utviklingshemning som vil trenge bolig med tjenester. I tillegg vil de som bor der i dag være tilsvarende eldre, mange med livsstilssykdommer og demens dersom det ikke gjøres noe nå. Kommunen må tenke lenger enn fram til 2019. Det som kan virke effektivt og kostnadsbesparende i dag, kan på sikt bli dyrt.

Lovverket må strammes opp

Reguleringen av tvangsbruk er et tveegget sverd som trolig har gitt både positive og negative konsekvenser, hevder professor Karl Elling Ellingsen.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

På nettsiden til Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning (NAKU), kom nylig en oversikt over forskningen som er gjort med hensyn til bruken av tvang og makt overfor personer med utviklingshemning. Vi benyttet anledningen til å få konkretisert NAKU-lederens vurderinger.

Professor Karl Elling Ellingsen har bakgrunn som vernepleier og har fulgt fagfeltet siden institusjonstiden, først som tjenesteyter, i de senere årens som akademiker og leder for NAKU. Ellingsen er av den oppfatning at lovverket har hatt både positive og negative effekter, men mener at tiden er moden for en gjennomgang av lovverket.

- Lovverket tok utgangspunkt i alvorlige hendelser ved institusjonene og erfaringer fra den første reformfasen. Det fantes holdninger som forsvarte nærmest enhver tvangsbruk, ut ifra en målsetning om å få institusjonsbeboere til å oppføre seg annerledes. En vesentlig nyvinning med regelverket, var målsetningen om å unngå bruk av tvang. Før en kan bruke tvang, må en nå vurdere alternative tiltak som ikke involverte tvang. Mange former for tvang, eksempelvis den som er nedverdiggende og krenkende, ble forbudt med lovreguleringen. I den første tiden medførte nok reguleringene til større bevisstgjøring og refleksjon om bruken av tvang blant tjenesteyterne. Jeg tror ikke en i dag kan finne samme systematiske bruk av de samme alvorlig inngripende tvangstiltakene som det en kunne oppleve i visse subkulturer innen institusjonsomsorgen. Slik sett har regelverket hatt en positiv effekt, hevder professor Karl Elling Ellingsen.

Professoren er imidlertid bekymret over utviklingen og frykter at en med tiden er blitt mer opptatt av å registrere tvangsbruken enn å unngå den. Han etterlyser også flere tiltak for å avdekke forholdene i tjenestene overfor mennesker med utviklingshemning.

- Lovreguleringen er en tosidig sak.

Leder ved Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning (NAKU), professor Karl Elling Ellingsen. (Foto: NAKU)

For det første er lovverket et bidrag til å begrense tvangsbruken. For det andre er lovverket en legitimering av tvangsbruk. En god lovregulering er en skjør balansegang mellom det positive og det negative. Tvangsbruk må være siste utvei og må aldri utelukkende begrunnes i at den er lovlig eller at det er fattet vedtak om tvangsbruk. En undersøkelse fra SINTEF viser at 9 av 10 tvangsvedtak er en blåkopi av tidligere års tvangsvedtak. Dette kan tyde på at fokuset på vedtak og lov hjemmel har fått forrang fremfor det å unngå tvangsbruken. For noen år siden gjennomgikk forskere ved NAKU et lite utvalg tvangsvedtak. Vi fant vedtak som vi mener ikke hører hjemme under helse- og omsorgstjenesten. Vi fant vedtak som er såpass inngripende at de best kan sammenlignes med fengsling. Omfanget av registrert tvangsbruk har økt mye. Trolig utsettes rundt 10 % av voksne med utviklingshemning årlig for registrert tvangsbruk. Økningen har i alle år blitt forklart med registrering av tidligere uregistrert tvangsbruk, men dette er i høyden en hypotese. Det gjøres lite for å kartlegge den uregistrerte tvangsbruken, sier professor Karl Elling Ellingsen.

NAKU-lederen er også opptatt av lovens krav til kompetanse hos dem som skal utøve tvangstiltak. Her gis det dispensasjoner i nesten alle tilfellene.

- Nå er det 17 år siden vi fikk lovverket. Fortsatt opplever vi dispensasjoner fra lovens kompetansekrav i over 80 % av tilfellene. Når kommunene over lang tid har bevist at de ikke makter å oppfylle lovens krav til kompetanse, bør en stille spørsmål om staten bør benytte mer tvang overfor kommunene eller løfte ansvaret for deler av tvangslovverket til et nivå over kommunene. Det er uansett uheldig å ha et lovverk som ikke er tilpasset de kommunale realitetene, sier Ellingsen.

Uførepensjon

Får du uføretrygd og har rett på skattefradrag etter overgangsregelen?

Er svaret «vet ikke», kan du lese mer om uføreforhøret og overgangsreglene som Stortinget vedtok i 2015 for å hjelpe de som får en betydelig nedgang i inntekt etter skatt. Informasjon om overgangsreglene er lagt ut på skatteetaten.no. Du kan også ringe Skatteopplysningen på telefon 800 80 000.

Inkluderingspris

Ringsaker Røde kors fikk kommunens inkluderingspris for 2015 i skarp konkurranse med NFU Ringsaker lokallag som var nominert for sitt mangeårige, allsidige og utrettelige arbeid for inkludering av mennesker med utviklingshemning. Det var i alt åtte ulike priser som drysset ned over de glade vinnerne under den årlige og storstilte Ringsaker-gallaen nylig.

Hva var hovedproblemstillingene for Røkkeutvalget

- En lov må sees i forhold til sin tid, sier NFUs tidligere forbundsleder Sølvi Norunn Gripsgård Knudsen som var medlem av Røkkeutvalget som i 1991 foreslo regelverket om bruk av tvang og makt.

Sølvi Norunn Gripsgård Knudsen.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

Hun forteller at det var stor motstand blant mange i NFU mot lovbestemmelser som åpnet for å bruke tvang og makt. Men problemstillingen var ikke å legitimere tvangsbruken. Protestene stilnet når en forsto at lovarbeidet gikk ut på å få tvangsbruken under kontroll.

- Det var mye bruk av tvang i institusjonene. Vi så mye tvangsbruk og vi kjente til langt mer. En kan trygt regne med at det var enda mer tvangsbruk som vi verken så eller kjente til. Mye av tvangsbruken var både nødvendig og umenneskelig. Men det fantes ingen oversikt over omfanget av tvangsbruken. Skulle en få tvangsbruken under kontroll, trengte en rutiner for registrering og lover som sa hva en skulle gjøre og hva en ikke hadde lov til å gjøre. Tvangsbestemmelsene var et tiltak for å få kontroll med forholdene og å få bukt med umenneskelig behandling av personer med utviklingshemning, forteller Sølvi Norunn Gripsgård Knudsen.

Vår tidligere forbundsleder trekker også fram at lovverket førte mye godt med seg.

- Det ble en samfunnsdebatt om etikk: Hvordan er det forsvarlig å behandle mennesker som oppfører seg på en måte som er til stor skade for seg selv. Fylkesmannen drev utstrakt kurs og opplæringsvirksomhet av kommunalt ansatte. Det er lenge siden jeg har hørt om slike alvorlige og umenneskelige saker som jevnlig dukket opp i institusjonstiden. Både lovverket og tiltakene rundt lovverket har bidratt på mange positive måter.

Etter sin tid som forbundsleder har Gripsgård Knudsen arbeidet innen sektoren og fulgt med utviklingen i Meland kommune hvor hun bor.

- Lovverket kan være til hjelp, men det vil aldri løse alle de etiske utfordringene på feltet. Overfor personer som har problemer med å forstå og problemer med å uttrykke seg, kan det være vanskelig å skille mellom hjelp og inngrep. Vi trenger et lovverk, på ett eller annet vis, men det er viktig at lovverket ikke skygger for de etiske refleksjonene. En bør satse mer på bygge opp gode holdninger. Ansatte må forstå utfordringene med å gå inn i andre sine hjem og å bistå på en måte som ikke er inngrep. I dag synes en å fatte mange tvangsvedtak om lite inngripende tiltak, f.eks. det å låse inn rengjøringsmiddel. Kan hende en kunne hatt enklere og mindre ressurskrevende prosedyrer på slike forhold? Slike saker som i senere tid er blitt omtalt i

«Samfunn for alle», om personer som ikke får bo hvor de vil og ikke får bo med samboeren sin, er en type saker som ikke ble diskutert på 1990-tallet. Tvangsbestemmelsene ble lagt ut i fra utfordringene en så på 1980- og 1990-tallet. Utfordringene er ikke de samme i dag. Forholdene på institusjon-ene hadde et sterkt fokus og spørsmålet om hvordan kommunene kunne overta ansvaret for tidligere institusjonsbeboere, var sentralt. Spørsmålene som Røkkeutvalget diskuterte er fortsatt aktuelle, men det er ikke sikkert at svarene ville blitt de samme i dag, sier Gripsgård Knudsen.

Gode bøker for personer med utviklingshemming

Serie med lettlestbøker for unge voksne: Om å bo for seg selv, være selvstendig, mestre hverdagen, få seg venner eller kjæreste og forstå verden rundt. (NB! Nye er på vei!) Bøker om **hva unge med utviklingshemming tenker**, føler og er opptatt av – og hvordan vi som er rundt kan få til gode samtaler. **Stor arbeidsbok** med fortellinger, bilder og oppgaver om identitet, følelser og valg. Bøker om **fysisk og psykisk helse** hos barn, voksne og eldre med Downs syndrom (inkl. sjekklister). Bøker om **samtaler med små barn** – og deres søsken – om vanskelige tanker og følelser rundt funksjonsnedsettelse. Bøker om **barnehage og skole** og råd for **inkluder- ing**. Vakker og sorgmunter bok om **å få et spesielt barn**. Pluss **læreverk i engelsk** med CD, spill, sanghefte og teddybjørn.

SKAUGE
FORLAG

www.skaugeforlag.no
post@skaugeforlag.no

Abloomfestialen

Tema: Mobbing

Min sønn kommer sint hjem fra skolen, lei seg og frustrert. Han har blitt mobbet. Gutten har det som kalles Möbius syndrom, en medfødt lammelse i nerver som styrer ansiktsmuskulaturen, og han ser litt annerledes ut, ja – men han er bare ni år. Mobbingen har foregått av og på siden han var seks år gammel. Nå har det blitt verre igjen.

TEKST OG FOTO: FARIDAH SHAKOOR

- Hva ville du gjort hvis noen behandlet deg slik de behandler meg? Ville du bare sittet og tatt imot? spør sønnen min.

Selvsagt ville jeg ikke det. Jeg ville slått tilbake. I hvert fall hvis jeg var sterk og modig nok. Det er min sønn. Men han får ikke lov å ta igjen – av lærerne. De sier han må oppføre seg. Men hva med mobberne? Må ikke de lære å oppføre seg?

Slik er hverdagen for mange med funksjonsnedsettelse. De ekskluderes, herses med – ja, de mobbes. Vi i Abloom Filmfestival jobber for å motvirke negative holdninger til personer med funksjonsnedsettelse. Vi planlegger å ha en markering og kanskje en påfølgende demonstrasjon rundt mobbing våren 2016. Følg med på: www.abloom.no

For det er ikke bare i sosiale sammenhenger folk med forskjelligste fysiske og psykiske utfordringer utestenges. De er fremdeles i stor grad ekskludert fra de viktige arenaene utdanning og arbeid. Og utestengingen begynner gjerne i svært ung alder, slik eksempelet med min egen sønn viser. Ofte handler det om noe så banalt som forståelse av hva det vil si å leve med en funksjonsnedsettelse.

Det er ikke vanskelig å finne harde fakta som viser at utestengingen mange med funksjonsnedsettelse opplever, er høyst reell. For eksempel vet vi at 64 prosent av barn med fysiske funksjonsnedsettelse ikke fullfører videregående, mot 17 prosent i befolkningen for øvrig. Dette er et alarmerende høyt tall. Fullført videregående er en stor fordel senere i livet.

Tallene for arbeidsdeltakelse er hel-

ler ikke oppløftende. 36 prosent av den voksne befolkning med funksjonsnedsettelse var yrkesaktive i 2010, mot 87 prosent av befolkningen for øvrig. Inntektsnivået var om lag 2/3 lavere enn hos den øvrige befolkningen.

Skal vi få bukt med dette, må vi starte tidlig. Foreldre til barn med fysiske funksjonsnedsettelse forteller om mange negative opplevelser deres barn har på skolen.

- Fellestrekk (...) er at barna trives dårlig, at de oppnår svake skoleresultater, og at de har veldig begrenset sosiale nettverk, forteller NOVA-forsker Jon Erik Finnvoll i en artikkel publisert av Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Finnvoll står bak en fersk undersøkelse om temaet.

Motsatt av hva mange kanskje tror, viser studien til Finnvoll at segregert undervisning slår negativt ut. Faktisk er segregert undervisning den enkeltfaktoren som virker sterkest inn på omfanget av vennenettverk og sosial deltakelse.

Barn med funksjonsnedsettelse ser i utgangspunktet på seg selv som vanlige barn. De identifiserer seg med barn uten funksjonsnedsettelse og skiller ikke skarpt mellom "normal" og "unormal". Derfor er det ekstra viktig at lærere og andre som har ansvar for disse barna, er bevisste på at oppleggene de lager, legger til rette for samhandling og vennskap på tvers av hva vi voksne måtte oppfatte som "normalt". Forskning viser også at barna når de får sjansen, engasjerer seg i det som er meningsfullt for dem i nærmiljøet, for eksempel vennskap, korps,

Mohammed koser seg på familiedagen.

ABLOOM FILMFESTIVAL

Abloom Filmfestival er en møteplass for majoritet og minoritet, fagperson og lekperson, ung og gammel. Det er god grunn til å påstå at det er gjennom slike møter reell integrering skjer. Den prisbelønte filmfestivalen arrangeres for femte gang og har i år temaet: Venner – noen å dele sorg og glede med! Med pårørende i fokus. (www.abloom.no)

Velkommen til fire dager med hyggelig, inspirerende, kunnskapsfremmende og solidaritetsskapende opplevelser på Saga kino og Filmens Hus: Film, debatt, underholdning, foredrag, innlegg for barn, unge, voksne i alle alder og aktuelle fagmiljøer og brukerorganisasjoner.

PROGRAM

21. nov: Barnehagedag

Filmens Hus/Barn aktiviteter, lek og filmvisning.

24. nov: Åpningsseremoni

Saga Kino/foredrag, debatt, innlegg, film, erfaringsveksling «stand».

25. nov: Barne- og ungdomsdag

Saga Kino/Underholdning, åpen debatt med filmskaperne, filmvisninger, aktiviteter/konkurranser

26. nov: Familiedag

Saga Kino/Underholdning, overraskelser, lek, filmvisning pluss masse aktiviteter.

teatergrupper og sport.

Forsker Mona Asbjørnslett fant for eksempel at flere gutter med funksjonsnedsettelse engasjerer seg i fotball på ulike måter, selv om noen ikke kan sparke ball. Det forteller hun til forskning.no.

Asbjørnslett baserer sine funn på intervjuer med 15 barn med fysisk funksjonsnedsettelse i alderen fra 12 til 14 år.

– Barna i denne studien utfordrer fagfolk i skolen og helsepersonell i habilitering, som har en tendens til å lete etter problemene og problemstillingene, sier hun.

Jeg har selv personlig erfaring med det å ha barn med nedsatt funksjonsevne. Det som kjennetegner hverdagen til minoritetsforeldre, er språkutfordringer og at man står overfor et byråkrati og et hjelpeapparat man ikke forstår. En utfordring som er mindre kjent blant majoriteten, er stigmatisering, skyld og skam påført av enkeltpersoner som tilhører samme etniske gruppe som en selv. Dette kan av og til være begrunnet i religionen, av og til i tradisjonen, men oftest bunner stigmatiseringen og skamfølelsen i uvitenhet.

Det gjøres dessverre for lite for å bote på denne store mangelen på kunnskap blant minoriteter. Uvitenheten gir seg ofte utslag i negative holdninger, diskriminering og ekskludering fra sosiale fellesskap. Enkelte går så langt som å hevde at funksjonshemminger er en "straff fra Gud" eller noe man "har fortjent". Dette er tungt å høre når man allerede befinner seg i en utsatt situasjon med mye ekstra arbeid og stress forbundet med å skaffe barnet sitt hjelp og støtte og orientere seg i det norske systemet.

Denne formen for kunnskapsmangel og påfølgende skyld og skam ønsker vi i Abloom å arbeide mot. Det gjør vi gjennom å delta i mange ulike fora, på konferanser og seminarer, på møter hos innvandrersorganisasjonene og i dialog med myndigheter og hjelpeapparat – og selvsagt gjennom vår årlige festival (www.abloom.no). Den varer nesten en hel uke og har program for barn, ungdom og voksne. Selve åpningsseremonien setter agendaen for festivalen med sitt faglige innhold, der publikum, som består av mange minoritetsspråklige foreldre, møter forskere og helsearbeidere som på sin side både deltar og bidrar.

Målet er at alle unge skal få så like mu-

Faridah danser hode, skulder, kne og tå med barna.

Ordfører Marianne Borgen, festivaldirektør Faridah Shakoar, Hilde Berge (OUS) og Marcos Morffe, koordinator.

ligheter til utfoldelse på så mange av livets arenaer som råd er. Det gjelder majoritet og minoritet, funksjonsfriske og funksjonsnedsatte. Abloom ekskluderer ingen – eller som vårt slagord sier, Abloom bryter ned tabuer!

Abloom Filmfestival bidrar til inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse, særlig barn og unge og Abloom engasjerer seg i arbeidet med minoriteter. Vårt mål er integrering og deltakelse i

storsamfunnet. Hvert år i november viser vi filmer fra hele verden, der funksjonsnedsettelse er tema på den ene eller andre måten, og vårt publikum er selvsagt flerkulturelt, både på filmvisninger og aktiviteter vi har på festivalen. Vi ser at arenaer som Abloom er, for mange med minoritetsbakgrunn, et første steg på veien i retning av mer deltakelse.

Kommunereformen truer arbeidsplasser

Regjeringen vil utrede om ansvaret for tilrettelagte arbeidsplasser skal overføres til fra stat til kommune. Det setter jobber i fare.

TEKST OG FOTO: FLEMMING TRONDSEN

Varig Tilrettelagt arbeid (VTA) er en suksesshistorie fra norsk arbeidsliv.

Gjennom dette tiltaket har utviklingshemmede og andre med behov for tilrettelegging på jobb, fått muligheter de ellers ikke ville fått.

De har jobb. De har kolleger. De har trygge rammer og en struktur i hverdagen. I tillegg er de arbeidstakere – med alt det innebærer av status og rettigheter.

Rapporten «Kvalitet er det vi gjør i hverdagen» (Nordlandsforskning 2014) dokumenterer at dette er det arbeidsmarkedstiltaket som fungerer best, og hvor kvaliteten på tilbudet er høyest.

Tilrettelagte arbeidsplasser fungerer, og utgjør forskjellen mellom yrkestilhørighet og passivitet for tusenvis av mennesker. Men slik vil det ikke nødvendigvis forbli.

Kommunereformen er et av regjeringens faneprosjekter, og regjeringen ønsker i den forbindelse å utrede om ansvaret for Varig tilrettelagte arbeidsplasser bør flyttes fra stat til kommune.

Regjeringen begrunner det med at kommunene fra før ivaretar så mange andre tilbud til gruppen, og at kommunene derfor har gode forutsetninger for å gi et arbeidstilbud.

Men er det så enkelt? Og hva betyr egentlig en tilrettelagt jobb for de det gjelder?

Givende arbeidsplass

Vekstbedriften Kanmer i Nes kommune er et eksempel på en bedrift som sørger for arbeid til denne gruppen. Totalt har 74 mennesker en VTA-plass her.

De ansatte utfører jobber som trengs å gjøres, og bidrar til at bedriften skaper verdier. Varmmat fra kjøkkenet går til private, en barnehage, og til en institusjon i området. Løkk til makrellbokser og brunost pakkes og havner i butikkene. Gress klippes for private oppdragsgivere på Ro-

merike, og ved hugges, pakkes og fraktes ut til kunden.

De som jobber der produserer varer og tjenester, de vet at det finnes en kunde i den andre enden som er avhengig av deres innsats. De er stolte av det de lager, og stolte over å kunne bidra. Riktignok trenger ansatte i bedriften trygge, forutsigbare og kompetente veiledere for å yte en god innsats. Men utover det, er Kanmer som andre bedrifter.

Og de som jobber der, er svært fornøyde med arbeidsplassen.

- Min datter synes jobben er veldig givende. Det er ingen som gleder seg så mye til å gå på jobb som hun og hennes kolleger, sier Solveig Damvin. Hennes nå 40 år gamle datter Bente har jobbet på Kanmer siden hun sluttet på skolen, og har dermed lang fartstid i bedriften.

- Men med forslaget om å flytte ansvaret til kommunen, er vi foresatte redde for at barna våre havner på dagsenter, sier Solveig Damvin.

Dagsenter eller jobb?

- Mange kommuner kan nemlig falle for fristelsen å samle mange brukere på samme sted, på dagsenteret, fremfor å opprettholde arbeidsplasser. Det handler selvfølgelig om økonomi. De som har fulgt med i debatten, har sikkert sett hvordan flere kommuner etablerer store boligheter for utviklingshemmede. Hensikten har vært å knappe inn på ressursbruken. NFU har gått hardt ut mot tendensen, og kaller det institusjonalisering. Er det samme på vei når det gjelder jobb?

Damvin tror uansett ikke kommunene vil kunne klare å gi et like godt tilbud som i dag.

- Overfører de ansvaret til kommunene, tror jeg ikke de ansatte får mulighet til å utvikle seg gjennom nye oppgaver. De vil bli stående på stedet hvil, sier hun.

- Et dagsenter blir mer en oppbevaringsplass enn en arbeidsplass, sier hun.

Den ferske doktorgraden «Arbeid, dagaktivitet, livskvalitet og utviklingshemning» (NTNU 2015) peker nettopp på at utviklingshemmede med tilbud på kommunale aktivitetssentre har lavere livskvalitet enn de som har et arbeidstilbud.

Usikker økonomi

Roger Nøstvik, som leder Kanmer til daglig, sier bedrifter som den han leder, er vant til omstillinger. Den sittende regjeringen har for eksempel satt oppfølging og avklaring av arbeidssøkere ut på anbud, noe som har ført til store omstillinger i bransjen.

- Men i spørsmålet om å flytte ansvaret for VTA fra stat til kommune, tror jeg det er viktig å se hvorfor dagens ordning fungerer. I dag har vi egne bedrifter som sikrer arbeid til de det gjelder. Bedriftene har utbytteforbud, og det gjør at overskuddet pløyes tilbake til bedriften for å gjøre arbeidstilbudet enda bedre. I tillegg finansierer staten arbeidsplassene over statsbudsjettet, noe som sikrer trygghet og forutsigbarhet for arbeidstakerne.

- Flyttes ansvaret for arbeid til denne gruppen over til kommunene, blir økonomien langt mer usikker. Vi vet jo at kommunen har mange lovpålagte tjenester å løse. Arbeid til utviklingshemmede er ikke lovpålagt, og da blir dette fort nedprioritert når kommuneøkonomien svinger.

*Forskning på Varig tilrettelagt arbeid
Gjertsen, H., Anvik, C. Høy og Olsen,
T. (2014): Kvalitet er jo det vi gjør i
hverdagen. Bodø: Nordlandsforskning
Reinertsen, S. (2015): Arbeid, dagaktivitet,
livskvalitet og utviklingshemning.
Trondheim: NTNU*

Nøstvik er derfor klar på at arbeidstilbudet bør organiseres som i dag – med kommunalt eide aksjeselskaper som må forsvare sin eksistens gjennom inntjening – og stat og storting som garantister for at utviklingshemmede og andre som trenger det, kan ha tilrettelagte jobber også i fremtiden.

- Verden er i endring, og vi endrer oss med den. Men ikke rokk ved den grunnleggende strukturen når det gjelder VTA, sier Nøstvik.

I og med at hun vet hvor viktig jobben på Kanmer er for datteren Bente, har Solveig Damvin en klar beskjed til politikerne:

- Glem denne ideen. De som har slike jobber, trenger forutsigbarhet. Dette skaper bare uro, sier hun.

Regjeringens utredning om Varig tilrettelagt arbeid blir etter alt å dømme presentert i stortingsproposisjonen om Kommunereformen denne våren. Deretter blir proposisjonen sendt på høring.

Diskriminerer mennesker med utviklingshemning

Victor. D. Norman er styreleder i ASVL – Arbeidsgiverforening for Vekst- og attføringsbedriftene. Han er klar på at

overføring av ansvaret for tilrettelagte arbeidsplasser fra stat til kommune vil skape et A- og et B-lag i norsk arbeidsliv.

Et flertall av de tilrettelagte arbeidsplassene i Norge ligger i vekstbedrifter. ASVL er interesseorganisasjon for bedriftene, og styrelederen er bekymret for fremtiden til arbeidstakerne. Totalt finnes det rundt 9.000 slike arbeidsplasser i Norge.

Norman håper utredningen av spørsmålet om å flytte ansvaret for arbeidsplassene fra stat til kommune vil ende med at ansvarsfordelingen blir som i dag.

- Dette handler ikke bare om at arbeidsplassene kan bli offer for kommunenes dårlige økonomi. Men det er også et prinsipielt spørsmål. Det har vært bred enighet i Norge om at arbeid skal være et statlig ansvar. Om staten fraskriver seg dette ansvaret for de som trenger det mest, betyr det at vi innfører et A-lag og et B-lag i norsk arbeidsliv. Utviklingshemmede og andre med behov for bistand vil igjen havne nederst ved bordet og risikere at den soleklare retten alle andre har til arbeid, ikke lenger gjelder for dem, sier han.

- Det finnes bare ett ord for dette – diskriminering, sier Norman.

Hensikten med Ansvarsreformen i 1991 var blant annet å sikre at også arbeid til utviklingshemmede ble forankret i den statlige arbeidsmarkedspolitikken.

Forslaget fra Regjeringen vil snu om på dette, og sette utviklingen flere tiår tilbake. Hvis kommunene får ansvaret for et arbeidsmarkedstilbud til dem som står lengst fra arbeidslivet, vil gruppen måtte konkurrere om midler til andre kommunale formål, som barnehage, skole og sykehjem.

Arnfinn Klevgård.

Gunn Fjellhaug.

Lars Petter Bae.

Mye bra i nytt BPA-rundskriv

- Det mest positive i Helse- og omsorgsdepartementets rundskriv «Rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er at det nå en gang for alle blir fastslått at denne retten skal knyttes til person og ikke til boform og at personer i samlokaliserte boenheter dermed også kan ha rett til BPA.

En kommentar til SFA legger NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen, ikke skjul på at han ser dette punktet som det helt sentrale i rundskrivet – som han ellers karakteriserer som «bedre enn forventet».

Gitlesen understreker dessuten betydningen av at de som sliter for å få større grad av individuelt tilpassede tjenester nå kan bruke rundskrivet og kreve BPA som alternativ til kollektive tjenester. - Retten til selv å styre hvordan timene med assistanse skal brukes er også viktig. Det samme gjelder det som står i rundskrivets innledning om at «kommunene bør legge vekt på hvorvidt BPA vil gi den enkelte mulighet til studier, arbeidsdeltakelse eller som for øvrig må antas å kunne bidra vesentlig til brukerens livskvalitet». Et eksempel på dette er at brukerne nå skal kunne bruke BPA-timene sine fleksibelt i løpet av kalenderåret. Dette står i sterk kontrast til kommuner som har begrenset denne retten og for eksempel kun har til-latt overføring av timer fra uke til uke.

Aldersgrensen

NFUs forbundsleder mener at rundskrivet i tillegg er godt nytt for brukere som er eldre enn 67 år – ettersom det vises til at

Rundskrivet stiller strenge krav til bevis for at en kommune skal kunne nekte noen BPA, sier Jens Petter Gitlesen.

BPA ofte vil være en hensiktsmessig måte å organisere tjenester på når denne aldersgrensen er passert.

- Hva med brukere som er yngre enn 67 år og trenger færre enn 25 timer assistanse pr. uke og dermed ikke er omfattet av denne rettighetsfestingen?

- Det går klart fram i rundskrivet at kommunene fortsatt både skal ha samme plikt til å vurdere om BPA passer for dem og at den enkeltes ønsker uansett skal tillegges stor vekt. Rundskrivet gir i det hele tatt kommunene et strengt beviskrav for å kunne nekte noen BPA, presiserer Jens Petter Gitlesen.

Mer om BPA

Det nye rundskrivet av 18. desember 2015 bygger på de to rundskrivene I-20/2000 «Brukerstyrt personlig assistanse» og I-15/2005 «Brukerstyrt personlig assistanse» som begge fremdeles gjelder. De som ønsker BPA, kan dessuten finne god veiledning i BPA-håndboka som Helsedirektoratet ga ut i juni i fjor. Det samme gjelder den helt sentrale stortingsproposisjonen 86L 2013-2014 som lå til grunn for rettighetsfestingen.

Rundskriv

Rundskriv er orienteringer fra departementet til berørte parter om tolkninger av lover og forskrifter. Rundskriv nr: I-9/2015 om Rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse er kan leses i sin helhet på www.hod.dep.no under linken Dokumenter.

Husbanken med ny boligveileder

Husbanken har i samarbeid med Bufdir laget en ny boligveileder som retter seg mot mennesker med utviklingshemning og deres pårørende.

- Utviklingen viser at det stadig blir flere og større «institusjonslignende boliger» for mennesker med utviklingshemning. Dette er en uheldig utvikling. Det er derfor bra at det nå foreligger en veileder som både pårørende og mennesker med utviklingshemning kan bruke, sier direktør Mari Trommald i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

Veilederen retter seg mot mennesker med utviklingshemning og deres pårørende (eventuelt verge), som ønsker å kjøpe eller bygge egen bolig, enten alene eller sammen med flere. Den har fått tittelen HB 7.B.17 «Veileder for utviklingshemmede og deres pårørende for å etablere borettslag/sameie eller kjøpe enkeltbolig». Den er lagt ut på www.husbanken.no De som lurar på noe, kan kontakte Bjørn Lescher-Nuland. Han har telefon 466 19 821.

”Styrket pårørendestøtte” – inkludert redusert omsorgslønn?

Helse- og omsorgsdepartementet har i oktober 2015 sendt ut et lovforslag på høring. I overskrift og omtale handler det om ”styrket pårørendestøtte”. Men blant forslagene inngår også omlegging fra omsorgslønn til ”omsorgsstønad”. Er dette bare en begrepsendring – eller også en bevisst bortgjemt innstramming?

AV ADVOKAT PETTER KRAMÅS
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
PETTER.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Departementet foreslår i høringsbrevet å endre den nåværende ”omsorgslønn” til ”omsorgsstønad”.

Bare en videreføring

I høringsbrevets pkt 7.1.3 handler det om ”Omsorgsstønad”.

Det presiseres først at formålet med endring og ny samlet bestemmelse om pårørendestøtte er å oppnå bedre integrering med det kommunale tjenestetilbudet, ved at omsorgsstønad skal sees i sammenheng med det øvrige tilbudet kommunen gir pårørende. Utgangspunktet skal være en individuell vurdering av samlet omsorgsbehov.

Det redegjøres videre for at kommunen ved utmåling av omsorgsstønad kan ta hensyn til innvilget hjelpestønad, og at det også kan kreves at det er fremmet søknad om hjelpestønad før søknad om omsorgsstønad behandles.

Videre heter det:

”Ut over dette er bestemmelsen en videreføring av helse- og omsorgstjenesteloven § 3-6 og det vises til tidligere omtale av denne”.

§ 3-6 er dagens bestemmelse om omsorgslønn.

Det skal bemerkes at ingen av de presiseringene som fremkommer ovenfor oppfattes å være endringer i egentlig forstand i forhold til gjeldende rett og ordningen med omsorgslønn, men utgjør en presisering av ønsket om å se pårørendes situasjon og behov i sammenheng.

Under overskriften i høringsbrevets kapittel 8 ”Økonomiske og administrative konsekvenser” heter det:

”Departementets forslag om en ny pårørendebestemmelse medfører i det vesentligste en videreføring og tydeliggjøring av gjeldende rett.”

Det er ikke sagt noe konkret om omsorgsstønad og eventuelle konsekvenser

knyttet til begrepsendringen på dette punktet.

Ikke bare en videreføring likevel?

Men – første setning under punkt 7.1.3. om omsorgsstønad lyder:

”For å synliggjøre at omsorgslønn ikke er lønn i tradisjonell forstand, blir begrepet endret til ”omsorgsstønad”.”

Hva mener departementet med dette? Ligger det i dette en endring likevel? Eller er det – slik det i all fall språklig må oppfattes – en presisering av hva omsorgslønnen allerede i dag oppfattes å være?

En omlegging fra lønn til stønad kan – alt etter hva man konkret mener å legge i betegnelse – å ha betydning i flere relasjoner.

Utmåling av omsorgslønn har skjedd med timelønn for et antall timer, beregnet ut fra konkret og individuell vurdering av faktisk omfang av nødvendige omsorgsoppgaver. Krav til saksutredning og krav til timelønnens størrelse er tydeliggjort særlig gjennom rundskriv og omfattende forvaltningspraksis, og lønnen har vært ansett å være skattepliktig inntekt med tilhørende rettigheter etter folketryktdoven.

Er noe av dette likevel tenkt endret? Kan vi stole på de mer generelle uttalelsene om at det ikke skal være endringer ut over de konkret omtalte (som egentlig ikke er endringer, men tydeliggjøringer)?

Det er vanskelig å fri seg fra en nagende følelse av at det ligger noe skjult i eller under teksten i høringsbrevet.

Betegnelsen ”omsorgsstønad” er den samme som ble foreslått i NOU 2011:17 fra Kaasa-utvalget – ”Når sant skal sies om pårørendes omsorg” (for øvrig ingen snau tittel på en offentlig utredning). Selv om forslaget fra utvalget om å overføre og inkludere den statlige hjelpestø-

naden i samme samlebetegnelse ikke er fulgt opp i forslaget som nå er på høring, er det en rekke andre forslag knyttet til Kaasa-utvalgets ”omsorgsstønad” som er egnet til å skremme: Stønaden skulle utmåles etter grovt tilmålte faste og beskjedne satser, og det skulle ikke gis omsorgsstønad til de som ellers hadde rimelig inntekt uavhengig av hvor omfattende omsorgsoppgavene den enkelte hadde.

Dersom departementet nå med innføring av ”omsorgsstønad” tenker seg å komme tilbake senere og si at dette skal være opplegget også for den omsorgsstønad som nå foreslås, er det fare på ferde.

Politisk juks og fanteri?

Alle kan enes om styrking av pårørendes rettigheter. Men dersom det (forsøkt) skjult i denne teksten også ligger formuleringer som senere er tenkt benyttet til å begrense rettigheter, er dette rene politiske tjuvstreker.

Regjering og departement får foreslå hva de selv måtte finne riktig å foreslå. Men dersom dette er et forsøk på å snikinnføre vesentlige reduksjoner i rettigheter under flagg med påskriften ”Styrking av rettigheter”, og uten offentlig debatt, er det så politisk uredlig som det kan få blitt.

Uklarhetene som er omtalt her er påpekt av flere av høringsinstansene som leverte sine uttalelser, også av NFU. Nå gjelder det å følge med for å få avklart hva departementet faktisk har i tankene, og hvorledes dette politisk følges opp videre.

Advokat Petter Kramås

Store nyheter fra Nepal

Fem representanter fra NFUs partnerorganisasjon i Nepal har nylig blitt valgt inn i viktige posisjoner i den nasjonale paraplyorganisasjonen for funksjonshemmede. Vi gratulerer Mr. Raju Basnet som nyvalgt generalsekretær.

TEKST: HELENE T. STRØM-RASMUSSEN.
FOTO: SHARMILA BISHWAKARMA

Stor oppslutning fra PFPID.

Siden NFU inngikk et samarbeid med foreldreorganisasjoner i Nepal i 2002 har målet vært å samle alle organisasjonene slik at de kunne få større gjennomslagskraft. Et uformelt foreldrenettverk ble etablert i 2005, og de jobbet intensivt i flere år for å få flere medlemmer og spre kunnskap. I 2011 ble nettverket registrert som en nasjonal organisasjon med lokallag i halvparten av landets 72 distrikter. I tillegg fikk de et landsstyre og ansatte. Organisasjonen har i fire år kjempet en tøff kamp for å få myndighetene, men også funksjonshemmedebevegelsen, til å anerkjenne at personer med utviklingshemning har de samme rettighetene som alle andre.

Lønn for strevet

I slutten av desember 2015 fikk vår partnerorganisasjon Parents Federation of Persons with Intellectual Disabilities

(PFPID) lønn for strevet. Generalsekretæren, Mr. Raju Basnet, ble valgt som generalsekretær i den nasjonale paraplyorganisasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne, National Federation of the Disabled Nepal (NFDN). Som de selv skriver: «Dette er det største som har hendt i historien for personer med utviklingshemning, og er et vendepunkt for alle som jobber for deres rettigheter».

I tillegg har fire andre personer fra PFPID blitt valgt inn i NFDN-systemet: to foreldre og en kvinne med utviklingshemning har blitt styremedlemmer, og et styremedlem i PFPID har blitt medlem av «Discipline Commission». Altså fem representanter fra vår partnerorganisasjon har viktige posisjoner i den nasjonale paraplyen. De som jobber for rettighetene til mennesker med utviklingshemning har endelig blitt anerkjent av funksjonshemmedebevegelsen.

Ifølge vedtektene til NFDN kan de med nøkkelposisjoner i styret ikke ha verv i andre organisasjoner. Mr. Raju Basnet må derfor avtre sitt verv som generalsekretær i PFPID. Ny generalsekretær og nytt styre vil bli valgt når PFPID har sin generalforsamling 17. og 18. februar.

NFU ønsker å fortsette samarbeidet med PFPID. Vi har søkt om penger fra Norad for de neste fire årene, og vil få svar på denne søknaden i begynnelsen av mars 2016. Søknaden inneholder planer om et tettere samarbeid med nasjonale myndigheter med fokus på inkluderende utdanning. NFU søker sammen med Norges Handikapforbund.

Om NFDN

NFDN er en ikke-statlig paraplyorganisasjon (NGO) som jobber for å fremme rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i Nepal. De ble etablert i 1993, og består i dag av over 300 medlemsorganisasjoner fra hele landet, fem regionskontorer og ti distriktskontorer. Deres arbeidsmetoder er lobbyarbeid, bevisstgjøring, kapasitetsbygging, nettverksbygging og samarbeid. NFDN er medlem av Disabled Peoples' International (DPI) og har ledende roller i de to Asia-regionene. På nasjonalt nivå er NFDN medlem av et råd for funksjonshemmede som ligger til Statsministerens kontor, Råd for spesialundervisning som ligger under Kunnskapsdepartementet, og en rettssikkerhetskommisjon som ligger under Justisdepartementet.

NFDN er svært innflytelsesrike og proaktive når det gjelder å formulere, forandre og gjennomføre lover som omhandler personer med nedsatt funksjonsevne. I tillegg bruker de mye ressurser på kapasitetsbygging av sine medlemsorganisasjoner. De er veldig gode på nettverksbygging og samarbeider godt med ulike myndigheter og andre ikke-statlige organisasjoner som jobber med utvikling.

NFDN hadde sin 16. generalforsamling og sitt syvende valg av sentralstyre i byen Pokhara 26. og 27. desember 2015. Generalforsamlingen valgte nytt sentralstyret for de neste tre årene bestående av 34 medlemmer i henhold til de reviderte vedtektene. Til sammen 641 representanter fra 326 medlemsorganisasjoner deltok på generalforsamlingen. Norske FFO er en av støttespillerne til NFDN.

Raju Basnet som nyvalgt generalsekretær sammen med en av sine tilhengere.

President Subedi holder sin takketale etter at valgresultatet er klart. Tegnspråktolk til venstre.

Raju Basnet sammen med Sharmila Bishwakarma, kona til presidenten i NFDN og presidenten i NFDN. Etter at valgresultatet var klart, fikk de nye styremedlemmene tradisjonelle lykkeønskninger. Det røde støvet i ansiktet er opprinnelig en hinduistisk tradisjon som symboliserer seier, mens silkeskjerfene kalles «khada» og er en buddhistisk tradisjon som blir gitt for å hedre personene. De fineste «khadaene» har åtte lykkebringende symboler. I dag er disse ritualene mer basert på kultur enn religion.

Velkommen til SOMMER

Det er fremdeles vinter og mørketid, men snart er sommeren her igjen. Har du planene klare for sommeren? NFU arrangerer **organisasjons- og ferieleir** på Hove også i år.

Hove leir er på Tromøya utenfor Arendal. Datoene er fra **lørdag 23. juli til lørdag 30. juli**.

Der kan du treffe gamle og nye venner og være med på spennende

aktiviteter og kurs. Du må være medlem av NFU for å delta på leiren. Dersom du ikke allerede er medlem, kan du betale kontingent samtidig med påmelding.

Husene på Tromøya har rom med 3 eller 4 senger, og bad som er tilrettelagt for rullestol. Leiren koster kr. 4.700. Ledsager betaler samme pris. Dette dekker alle oppholdsutgifter, kurs og sosiale aktiviteter.

Send påmelding i posten eller meld deg på via vår hjemmeside www.nfunorge.org. Informasjon om postadresse finner du på kupongen.

Spørsmål om leiren?

Ring NFU på telefon 22 39 60 50 eller skriv en e-post til post@nfunorge.org

**Den som først melder seg på, får plass.
Så meld deg på nå!**

LEIR

2016

Ja, jeg ønsker å delta på NFUs organisasjons- og ferieleir på Hove leir- og friluftssenter på Tromøya fra lørdag 23. juli til lørdag 30. juli 2016.

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

☐ Er medlem

☐ Vil melde meg inn

Kommer alene

☐ JA

☐ NEI

Har med ledsager

☐ JA

☐ NEI

Bruker rullestol

☐ JA

☐ NEI

Bruker medisiner

☐ JA

☐ NEI

Trenger mye hjelp

☐ JA

☐ NEI

Kan ligge i overkøye

☐ JA

☐ NEI

Navn på kontaktperson hjemme: _____ Telefon _____

Ditt telefonnummer: _____

Skjemaet klippes ut og sendes til NFU, Postboks 8954 Youngstorget, 0028 Oslo eller på faks 22 39 60 60 eller post@nfunorge.org

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Rapporter som kan brukes

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne var et sentralt tema på årets SAFO-konferanse. Ikke uten grunn: Vi har nettopp fått to nye verktøy.

TEKST OG FOTO: VIGDIS ENDAL
DAGLIG LEDER I SAFO

2015 var det første året Norge skulle rapportere på hvordan denne konvensjonen etterleves. Norske myndigheter har levert sin rapport, som i store trekk handler om at det står ganske bra til med etterlevelsen i Norge. Heldigvis er systemet slik at FN-komiteen også får andre rapporter om tilstanden i Norge. Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har skrevet en rapport, og det sivile samfunn har skrevet en. Disse to rapportene var også tema på konferansen. Og som styreleder sa: Disse rapportene kan vi bruke.

Rapporten fra sivilt samfunn

Fra 2015 har SAFO i sine vedtekter at vi skal samarbeide om å realisere FN-konvensjonen. En av de viktige jobbene som er gjort, deltakelse i arbeidsgruppen som utarbeidet «Alternativ rapport til FN-komiteen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne». Rapporten ble lansert 3. desember 2015, og tar for seg hvordan det sivile samfunn ser på situasjonen i Norge. Alle artiklene i konvensjonen blir omtalt, og rapporten kan derfor være et nyttig oppslagsverk. Rapporten forteller om forskning og dokumentasjon på de ulike livsområdene. NFU har gjort en viktig jobb inn mot denne rapporten, både skriftlig og ved å delta i

arbeidsgruppen. Som et eksempel kan her nevnes artikkel 24, som omhandler utdanning. Her påpekes økt segregering i skolen og fysiske barrierer som stenger elever ute. Elever med utviklingshemning er spesielt nevnt i flere av de 13 punktene som er påpekt som kritikkverdige. Rapporten tar for seg ni anbefalinger som bør forbedres i Norge.

Rapporten fra LDO

Likestillings- og diskrimineringsombudet var også svært tydelige i sin rapport til FN-komiteen. De konstaterer at personer med nedsatt funksjonsevne ikke får sine menneskerettigheter oppfylt. LDO sin rapport er annerledes enn sivilt samfunn, da LDO fokuserer kun på noen områder. Flere av kapitlene er spesielt viktige for personer med utviklingshemning. Temaer som tas opp er både bruk av tvang, om beslutningsstøtte som ivaretar selvbestemmelse, om vold og overgrep. Også denne rapporten har klare anbefalinger om hva som må forbedres.

Både FN-konvensjonen og disse to rapportene kan lastes ned fra nettet. Det anbefales!

Landsmøtet 2016

NFU skal avholde sitt nitende landsmøte på Quality Airport Hotel Gardermoen fra fredag 23. til 25. september 2016. Landsmøtet er NFUs høyeste myndighet. Til sammen vil 107 utsendinger i NFU delta, i tillegg til gjester, observatører og ansatte.

TEKST: TONE LILL HAMMERLUND

Landsmøteutsendinger

Det er medlemstallet pr 31.12.15 som avgjør hvor mange landsmøteutsendinger hvert fylkeslag kan sende, i tillegg til den faste representasjonen, jf. vedtektene for NFU §11. Lokallag som har forslag på landsmøteutsendinger må sende forslag til sitt fylkeslag innen 1. mars. Utsendingene til landsmøtet, med vararepresentanter, blir

valgt på årsmøtet i fylkeslaget med funksjonstid fram til neste ordinære landsmøte. Fristen for å melde inn til NFU sentralt om hvem som er valgt som landsmøteutsendinger og varautsendinger er 1. mai.

Valgkomiteens arbeid

En av de viktigste sakene på landsmøtet er valg av landsstyre for neste periode. Valgkomiteen skal legge fram en innstilling overfor landsmøtet om hvem som bør velges til de ulike vervene. Valgkomiteen består av leder Anita Tymi og medlemmene Alf Anvedsen og Åslaug Røberg. Det er av stor betydning at også lokal- og fylkeslag engasjerer seg i prosessen frem til denne innstillingen skal legges frem.

Representantene i det nåværende landsstyret vil av valgkomiteen bli spurt om de stiller seg til disposisjon for en ny periode. Deretter bes fylkes- og lokallagene om å komme med forslag på sine aktuelle kandidater, med svarfrist til 1. mai. Valgkomiteen har hatt samtaler med enkeltpersoner

Landsstyret 2012-2016.

i det sittende landsstyret, og vil ha samtaler med andre aktuelle kandidater før de leverer sin innstilling den 13. juni.

Saker til landsmøtet

Det er vedtektsfestet hvilke saker som skal behandles på landsmøtet, se § 11. Forslag vedrørende endringer i vedtekter, målsettinger til arbeidsprogram og andre saker som lokal- og fylkeslag ønsker behandlet på årsmøtet, må være sendt til landsstyret gjennom fylkeslaget senest 1. mai 2016.

Fyrfestival i Egersund

3-5.juni er det klart for årets festival i Egersund som er nr. 23. i rekken

TEKST: SVEIN TENGESDAL

Festivalen er en kulturfestival for utviklingshemmede som danser, spiller og driver med teater. Arrangør av festivalen er Egersund kulturskole, Happy Players og Egersund kommune. Rogaland fylkeskommune støtter også festivalen økonomisk.

Fyrfestivalen med Torunn Tunheim og Svein Tengesdal fikk Rogaland fylkeskommunes kulturpris for 2015 for det langvarige arbeidet med festivalen. Fylkesordfører Janne Johnsen pekte på at festivalen var ett viktig mål for deltakerne.

«Jeg har selv vært der og vært med på åpningen av festivalen, og den ekte og genuine gleden vi kan se der kan inspirere oss alle! Jeg har aldri sett så mange gode smil, og alle bør besøke festivalen», sa hun i talen til prisvinnerne.

Festivalen har tre grunnpilarer i programmet.

1. Kulturkvelden fredag.

Kulturkvelden starter med ett variert program fra scenen i det store byteltet midt i Egersund sentrum. Et fullt bytelt med oppmot 400 publikummere får oppleve både deltakere fra festivalen og eksterne aktører opptre og underholde.

Helt fra festivalen var en del av «Stavanger 2008», europeisk kulturby, har ett integrert samarbeid med ulike eksterne aktører vært målsettingen. I år blir det et samarbeidsprosjekt der også elever fra Egersund kulturskole er med på en liten forestilling med sanger fra Hakkebakkeskogen. Kvelden avsluttes i år med 2 timer dans med Det Betales.

2. Opptredener i byen

Lørdag formiddag rigger festivalen seg til i byens sentrum. Med stor scene og profitt teknisk utstyr er festivaldeltakerne klare for å opptre og underholde. Dette er ett høydepunkt for mange, og ikke minst byens innbyggere som stiller mannsterkt opp

for å se å høre innslagene fra scenen. Det blir også rigget til med bord og benker som gjør at en kan ta seg en kopp kaffe og en vaffel mens en blir underholdt.

3. Festmiddag med dans.

Etter grill-matservering på torvet blir det en liten kvil før turen går til idrettshallen «Hälä» der festivalens siste programpost står for tur. Her blir det middag, dessert før dansegulvet blir fylt opp.

Jet Set spiller som vanlig god og fengende dansemusikk.

Gladdansere fra Egersund opptrer på torget. (Foto: Anne Nandini Tengesdal)

Boligmangel

Over 200 barn og unge med utviklingshemning vil trenge tilrettelagt bolig i Bærum kommune de neste 15 årene.

Flere foreldregrupper har de siste årene gått sammen og bygget bofellesskap for sine ungdommer med støtte fra Husbanken. På et møte mellom foreldregruppene og Bærum kommunes administrasjon, politikere og Hus-

banken nylig innrømmet ny leder av hovedutvalget for bistand og omsorg, Torbjørn Espelien (Frp) ifølge avisen Budstikka 29. januar, at kommunen må spille en mer aktiv rolle i å skaffe boliger enn tidligere. I fjor ansatte kommunen en egen boligkoordinator som til nå har hatt møter med 84 foreldre til barn med boligbehov. Kommunen har kartlagt 233 brukere som vil få behov for omsorgsbolig de neste 15 årene. Den yngste er født i 2013.

- Foreldre bør melde behov gjerne fire år før barna fyller 18. For det er en

lang vei å gå, sa Roar Sand, som er seniorrådgiver i Husbanken. Det kunne Morten Svarverud bekrefte. Han viste til at kommunen i sin langsiktige investeringsplan har lagt inn midler til å bygge ca. 20 omsorgsboliger i året i en 10 års periode. Det står mer om møtet i www.budstikka.no

Habilitet • Ansvar • Velvære Brukerstyrt Personlig Assistanse

**Er brukerstyrt personlig assistanse interessant for deg?
Ta kontakt med en av HAV's rådgivere i dag!**

Totalleverandør av BPA og funksjonsassistent

Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) er en ordning der de med nedsatt funksjonsevne/foresatte selv styrer egen hverdag, og har et lederansvar for assistentene som skal bistå med praktiske ting i hverdagen. BPA er et frigjørings- og antidiskrimineringsverktøy som gir langt større fleksibilitet og selvstendighet, og muligheten til å leve et aktivt og likeverdig liv. Samt det som står i naturlig forbindelse med dette. Independent Living er grunnlaget i HAV og er en av de eldste leverandørene på BPA tjenester i Norge.

Funksjonsassistent er for mennesker med sterk fysisk funksjonsnedsettelse. Det betyr at arbeidstakeren selv skal være faglig kvalifisert til å utføre arbeidsoppgavene, men at vedkommende kan få avlastning med praktiske oppgaver i arbeidslivet.

Vi vil gi den enkelte tjenestemottaker en god og meningsfull hverdag. Alt vårt arbeid er basert på vår visjon om å skape en lettere hverdag med BPA. Vi legger stor vekt på at den enkelte tjenestemottaker selv får bestemme hvordan dagen skal være.

Følg oss på Facebook: **HAV AS**

HAV AS - WWW.HAVAS.NO - TELEFON 45 22 22 88 - EPOST: HAV@HAVAS.NO

Brdr. Stenskjær AS
Støtter NFU's arbeid

Kompetanse og Arbeidssenter
Nannestad

Bahusvegen, 2030 Nannestad

Tlf: 66 10 52 35

kan@nannestad.kommune.no

Norsk Protein
– ledd i næringskjeden

SANDNES
KOMMUNE

Telefon 51 97 50 00

<http://www.sandnes.kommune.no>

PRIMA

Idrettsveien 2, 7072 Heimdal
prima@prima-as.no

Tlf 72 89 43 00
www.prima-as.no

Personalpartner

www.personalpartner.no

Felleskjøpet Rogaland Agder

kildēn

60 BUTIKKER OG SPISESTEDER

hove

www.hoveleirsenter.no
post@hoveleirsenter.no
Tlf 37 08 52 21

BERGESENSTIFTELSEN

Bodø Industri

TAXI
HAUGESUND
52 80 80 80

PEDER MORSET folkehøgskole

40 elever **med** lettere utviklingshemming og 28 elever **uten.**

Søknads-
frist
1 nov 2016

LIKEVERD - INKLUDERING
MANGFOLD - FELLESSKAP

www.pedermorset.no
facebook.com/pedermorset

Norges eneste **MOT**-folkehøgskole

ME
Magnar Eikeland
Litografen

GODE
ARBEIDS-
PLASSER
LØNNER
SEG

DEDICARE bytter navn og blir en del av Nordens største fagmiljø innen BPA

Brukerstyrt personlig assistanse. Helt enkelt.

Human Care

Kontakt oss på telefon 950 43 000
www.human-care.no.

JÆREN
90 72 80 00
MAX TAXI

ME Æ ADLE VEIE

KONTAKT OSS NÅR DU TRENGER HJELP MED SKYSS TIL

- IDRETTSARRANGEMENT
- BARNEHAGE
- WEEKEND AKTIVITETER
- BRYLLUP TRANSPORT
- UTDRIKKNINGSLAG
- INNTIL 3 RULLESTOLER

**VI KJØRER OGSÅ
UTENLANDS**

JÆREN
90 72 80 00
MAX TAXI

Telefon: 90 72 80 00
Mail: post@jmt.as
Nettside: www.jmt.as

STAVANGER

Ny start? Lykke til!

SKAPE:
for etablerere i Rogaland

www.askoyturbuss.no post@askoyturbuss.no

RySteg

JærTaxi
51 40 33 00

Samfunn for alle nr. 1/2016

MESTRINGS- OG
LÆRINGSSENTERET

Ferie, fritid og kulturtilbud

VI BYR PÅ EN OPPLEVELSESRIK FERIE!

www.mlsenteret.no

Du betaler 850,- pr. døgn. Samme pris for ledsager.
Dette dekker alle oppholdsutgifter og aktiviteter.

Vi henter på flyplass (Trondheim Værnes)
eller togstasjon (Levanger)

Har du spørsmål?
Kontakt ML-senteret:

☎ 902 90 045

✉ asle@mlsenteret.no

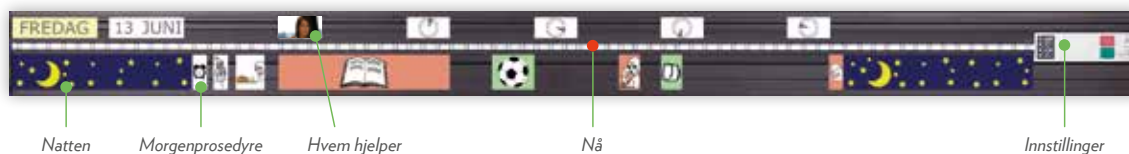

WOW REKLAME

OVERSIKT I HVERDAGEN

COGNITA KLOKKA gjør det lettere å forstå tid, og gir brukeren konkrete bilder på abstrakte tidsbegrep. Den er svært enkel å tilrettelegge, og gir bedre oversikt og kontroll over hverdagen. Kan søkes som personlig hjelpemiddel gjennom NAV.

COGNITA KLOKKA monteres på veggen og er 140 cm bred.

 COGNITA

Cognita utvikler og selger tidsriktige produkter
som gir kognitiv støtte i hverdagen.

Tlf: 22 12 14 50
cognita.no

Likeperson-aktiviteter

Det er igjen tid for rapportering av NFUs likeperson-aktivitet i 2015. Det er to hovedtyper som skal rapporteres inn på hvert sitt skjema. Det gjelder arbeidsrettede og ordinære likepersonaktiviteter (antall dager) og likepersonbesøk. Skjemaet må fylles ut med antall besøk og signeres før det sendes til NFU. Lokal- og fylkeslag må rapportere disse aktivitetene så snart som mulig og senest innen 1. mai.

De som vil vite mer kan både gå inn på BUFdir sine nettsider – «Ofte stilte spørsmål http://www.bufdir.no/Tilskudd/Soke_om_tilskudd/Likestilling_og_inkludering/Funksjonshemmedes_organisasjoner/ og <http://nfunorge.org/no/Om-NFU/Organisasjonsarbeid/Likemannsarbeid/>. Det er svært viktig at alle fylkes- og lokallag innrapporterer utført likepersonsaktivitet for 2015. Dette vil igjen påvirke hvor mye NFU vil få tildelt i driftstilskudd for 2017. Ann-Elisabeth Grønhaug i NFUs sekretariat kan gi mer informasjon på telefon: 22 39 60 50. Hennes e-postadresse er ann-elisabeth@nfunorge.org

Forskningsfilm

Professor Jan Tøssebro ved NTNU Samfunnsforskning, avdeling for mangfold og inkludering, har studert barn med funksjonsnedsettelse som ble født på 1990-tallet – da institusjoner ble lagt ned i stor skala og inkluderingsfanen ble holdt høyt. Han har fulgt familier fra barna var små og fram til overgang til voksen alder. Denne forskningen har gitt unik innsikt i livet til barna og deres nærmeste.

Statped har laget åtte korte filmer med Jan Tøssebro. Her deler han mange av sine interessante funn. Filmene er sortert etter tema. De er lagt ut på <http://www.statped.no/Laringsressurs/Fag/Sammensatte-larevansker/Test-Tossebro/Oppvekst-med-funksjonshemning-familie-livsløp-og-overganger/>

Barnehager

Likestillingsombudet stiller seg svært kritisk til og støtter ikke forslaget til endringer i barnehageloven om at kommunene skal kunne bestemme hvilken barnehage barn med funksjonsnedsettelse skal få plass i. Det står mer om LDOs uttalelse på www.ldo.no

En skole for alle

Skal en få en god skole for elever med utviklingshemning, kreves politikere som ser verdien av en slik skole. Det trengs forvaltningsorgan som arbeider for at alle elevene skal få en god opplæring.

NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen, minner i artikkelen «Felleskolen og elevene utenfor» på www.nfunorge.org om at utviklingen i skolen de siste 15 årene har gått mot et stadig sterkere kunnskapsfokus. – Forståelsen av kunnskap er blitt svært snever og uttrykkes gjennom nasjonale prøver og internasjonale tester som PISA, TIMSS og PIRLS. De statlige føringene er vesentlig redusert og består i dag først og fremst av opplæringsloven som gir noen svært grove rammer og fagplanene som gir opplæringsmålene.

Gitlesen viser samtidig at elever med utviklingshemning ikke fanges opp med et slikt fokus. – De fleste har fritak fra fagplanene og deltar ikke på noen av de ovennevnte prøvene. Vi er alt for få som spør om det er diskriminerende med slike styringsperspektiver som systematisk overser en bestemt elevgruppe. Skolefolket vet fortsatt altfor lite om at den inkluderende skolen er god for både den enkelte elev med utviklingshemning, medelevene og at inkludering er mulig. Det skorter også på lesere av den etterhvert overveldende dokumentasjonen om dette temaet, heter det blant annet i artikkelen av NFUs forbundsleder.

Inkludering

I forbindelse med ovennevnte artikkel av NFUs forbundsleder minner vi om oktober-utgaven i fjor av bladet «Utvikling» som gis ut av Nasjonalt kompetansesenter om utviklingshemning (NAKU). Denne utgaven var viet temaet «Forventning om læring i skolen. Et av bidragene er kronikken «Forventninger til læring og læringsutbytte for elever med utviklingshemning» av professor Thomas Nordahl ved Høgskolen i Hedmark.

I samme utgave er det også en meget informativ reportasje fra en av pilotskolene i det tidligere Statped-prosjektet «Vi sprenger grenser». Her kan vi lese om hvordan Hop skole på Askøy utenfor Bergen fokuserer på læring for alle elevene. På denne skolen går det seks elever med utviklingshemning som alle er inkludert i klassene sine. Vel og merke – på ordentlig (!). Vi håper mange skolefolk leser denne utgaven av «Utvikling» som både er lagt ut på www.naku.no og kan fås i papirutgave ved henvendelse til naku@hist.no eller telefon 73 55 93 86.

Mobbekonferanse

Temaet for årets Bærum-konferanse 9. mars i Sandvika er ulike former for mobbing – som det har vist seg at mange er opptatt av. Deltakerne på konferansen er personer med utviklingshemning og deres hjelpere.

Her skal søkelyset både i plenum og gruppearbeid rettes mot mobbing på nettet, på arbeidsplassen, i boligen og på fritiden og av mennesker med utviklingshemning som gruppe. Arrangører er RGB – Rådgivningsgruppen for utviklingshemmede i Bærum og SAR – Samarbeidsrådet for brukerrådene for hjem, arbeid og fritid & kulturer. De samarbeider med Bærum kommune som stiller med tilretteleggere som bistår med oppgavene som arrangørene trenger hjelp til.

Arrangørene regner med det trolig kommer ca. 150 deltakere på konferansen. Inviterte gjester er blant annet fra ULF i Danmark, Grunden i Sverige og Eidsberg og Gjøvik kommuner som nylig har etablert brukerråd. Elever med utviklingshemning på de videregående skole i området er invitert spesielt til å være med.

Lars Ole Bolneset kan kontaktes for mer informasjon om konferansen. Telefon: 90 10 03 90. E-post: lars.bolneset@baerum.kommune.no

Hjelpemidler

Tidligere generalsekretær og forbundsleder, nå spesialrådgiver i Norges Handikapforbund (NHF), Lars Ødegård, skal representere brukererfaringene i det nye regjeringsoppnevnte ekspertutvalget som skal gjennomgå og vurdere hjelpemiddelpolitikken.

Han representerer imidlertid ikke NHF i utvalget, men brukerne av hjelpemidler. Ødegård har allerede gjort det klart at han vil forbeholde seg retten til å si nei til forslag som han mener kan svekke ordningen. - Jeg skal gjøre mitt til for at vi får en enda bedre hjelpemiddelpolitikk i framtiden, sier han i et intervju på NHFs facebookside.

EXTRA-stiftelsen

ExtraStiftelsen er alltid på jakt etter de beste prosjektideene innen frivillighet og helse. De som har en god idé, men mangler penger til gjennomføring, kan søke prosjektstøtte som det står mer om på www.extrastiftelsen.no

Arbeid

I bladet «Fontene» som gis ut av Fellesorganisasjonen (FO) er det alltid spennende lesestoff. I nummer 1/2016 er det en stor reportasje om arbeidstreningsprosjektet «Jobb 34» for deltakere med utviklingshemning og langtidsledige i Oslo. Prosjektet er tilknyttet en bolig for de førstnevnte i Ullevålsveien 34 i bydel St. Hanshaugen – som driver den åpne kafeen Kaffekiosken Brenneriet på Grünerløkka. Deltakerne i «Jobb 34» gir også tilbud om vaktmestertjenester, flyttehjelp, catering og kantinedrift.

Les og bli inspirert på www.fontene.no/

Flyktninger

Få flyktninger og asylsøkere med funksjonsnedsettelse klarer å ta seg til Norge på egen hånd. Stortingsrepresentant Lise Christoffersen (Ap) vil at Norge skal ta imot flere.

Hun mener at 15 prosent av kvoteflyktningene både til Norge og andre land burde vært mennesker med funksjonsnedsettelse. - Det samme burde vært tilfelle for asylsøkere som innvilges opphold, sa hun en interpellasjon til Frp-statsråden for innvandring og integrering, Sylvi Listhaug nylig.

Statsråden svarte imidlertid at myndighetene ikke har behov for å registrere informasjonen om funksjonsnedsettelse hos asylsøkere. - Det er ikke noe formål som kan rettferdiggjøre innhenting og lagring av slik informasjon. Dette er å anse som personsensitive opplysninger i henhold til personopplysningsloven, påpekte Listhaug. Hun viste ellers til at Norge har en kvote på 60 flyktninger med spesielle medisinske behov både i fjor og inneværende år.

Listhaug er også åpen for å samarbeide med funksjonshemmedes organisasjoner for å sikre bedre kår for personer med nedsatt funksjonsevne i mottak. - Så er det også en kjensgjerning at det er vanskeligere å bosette personer med funksjonsnedsettelse enn de som er funksjonsfriske, og det er noe som vi hele tiden må jobbe for, å greie å få dem ut i norske kommuner, sa Sylvi Listhaug.

Lise Christoffersen var ikke fornøyd med statsrådens svar. Hun ønsker en registrering av nedsatt funksjonsevne hos asylsøkere. Hun vil også ha konkrete løfter om at Norge skal ta imot flere asylsøkere og flyktninger med nedsatt funksjonsevne. - Jeg skal ta opp saken i Arbeiderpartiet når vi skal diskutere integreringstiltak i Stortinget. Det er naturlig at vi fremmer forslag i den forbindelse, sa hun. Det står mer om denne saken på www.journalen.hioa.no

Erfaringsfilmer

Statped har laget åtte erfaringsfilmer om bruk av teknologiske hjelpemidler i arbeidet med barn og unge med store sammensatte læreversker og utviklingshemning. Filmene er lagt ut på <http://www.statped.no/Prosjekter/Vi-sprenger-grenser/Erfaringsfilmer/>

Habilitering

Helsedirektoratet har nylig kommet ut med en ny veileder om barn og unge med habiliteringsbehov. Her legges det særlig vekt på å beskrive brukernes rettigheter og fagsektorenes plikter. Hensikten er at tjenesteytere i både utdanningssektoren og helse- og omsorgssektoren kan planlegge og samarbeide om et koordinert tilbud for den enkelte.

Den informative veilederen er kun tilgjengelig elektronisk og er lagt ut på www.helsedirektoratet.no/publikasjoner

Landskonferansen 2016

Norsk Nettverk for Downs syndrom og lokallagene av Ups & Downs i Oslo og Bærum arrangerer den 9. Landskonferansen om Downs syndrom på Fornebu utenfor Oslo i dagene 7. – 9. april.

Med slagordet "Læring for livet" vil landskonferansen denne gangen ta for seg utfordringer og muligheter for mennesker med Downs syndrom i et livsløpsperspektiv. Her blir det foredrag om gode arbeids- og læringstiltak i Norge og utlandet, formidlet ny kunnskap om feltet i tillegg til at norske myndigheter og arbeidsgivere skal utfordres til å tenke nytt.

I tillegg til ovennevnte skal det arrangeres ungdomskonferanse der deltakerne får tilbud om et faglig og sosialt program med blant annet nettverk, skrivelek og arbeidsliv i tillegg til flere aktiviteter. Oslo universitetssykehus har det faglige ansvaret for programmet. Påmeldingsfristen er 1. mars. Mer informasjon er lagt ut på www.lk2016.no

Gamle Oslo

Oppstartsmøter starter ganske snart på Sagene, Grünerløkka, Nordstrand og Gamle Oslo.

Deretter følger møter på Alna- og St.Hanshaugen.

Arbeid

Stipendiat ved Nasjonalt Kompetansesenter om Utviklingshemning (NAKU), Stian Reinertsen, har utarbeidet «Nasjonal tilstandsrapport om arbeids- og aktivitetssituasjonen blant personer med psykisk utviklingshemning». Her blir tilstanden innen arbeids- og aktivitetstilbud belyst i forhold til politiske og ideologiske målsettinger om deltakelse i arbeidslivet.

Rapporten dokumenterer blant annet at flere utstøttingsmekanismer har rammet vår målgruppe etter hvert som arbeidsmarkedet har fått større fokus på kunnskap. Skillet mellom de produktive og ikke-produktive har aldri vært mer markant, og personer med utviklingshemning er i dag en av gruppene som står lengst unna ordinært arbeidsliv. Varigtilrettelagt arbeid (VTA) har blitt det utilsiktede førstevalget for arbeidssøkere som kunne ha fått arbeid i ordinært arbeidsliv.

Med funnene som presenteres i rapporten kan man langt på vei konkludere med at mennesker med utviklingshemning fortsatt opplever en del barrierer mot yrkesmessig deltakelse.

Rapporten kan bestilles i papirformat ved å kontakte naku@hist.no eller du kan laste ned en elektronisk utgave fra www.naku.no

BPA

Uloba – Independent Living fyller 25 år i år, noe som skal feires med en stor skandinavisk konferanse i Oslo med tittelen «BPA eller institusjon – fri eller fengslet?» i dagene 13. – 15. oktober.

Konferansen skal handle om at BPA og friheten for mennesker med funksjonsnedsettelse som er under hardt press i hele Skandinavia. Det bygges stadig flere og større institusjoner gjemt bak andre navn. Spørsmål som derfor skal diskuteres, er mottiltak, hvordan samarbeidet kan bedres og hva som ellers kan gjøres for å motvirke denne trenden.

Les mer om denne viktige konferansen på www.uloba.no

Forskning

Den syvende forskningskonferansen til Norsk Nettverk for forskning om funksjonshemming (NNFF) er lagt til Trondheim 9. og 10. mai. Det er to hovedtemaer som skal belyses på årets arrangement. Med det ene "Går vi fremover eller bakover" rettes søkelyset på 20-årsjubileet som nå har passert for de store sosialpolitiske og pedagogiske reformene på begynnelsen av 1990 tallet som tok sikte på bedre levekår og inkludering. I det andre belyses funksjonshemming og det globale sør. Utgangspunktet skal tas i pågående diskusjoner om at dette feltet i stor grad har hatt fokus på problemstillinger knyttet til det globale nord på bekostning av for eksempel fattigdom og omfordeling og solidaritet i et internasjonalt perspektiv.

Det står mer om konferansen på <http://konferanser.hil.no/nnff/>

Spesialundervisning

Nedgangen i spesialundervisning fortsetter. Antallet elever som på fast basis tas ut i egne spesialavdelinger, blir likevel ikke mindre.

De nyeste tallene fra Grunnskolens informasjonssystem (GSI) viser at 7,9 prosent av elevene i grunnskolen får spesialundervisning inneværende skoleår. Forrige skoleår fikk 8 prosent spesialundervisning. Ifølge årets GSI-tall er 3966 elever registrert i en fast spesialavdeling. Les mer i en artikkel på www.utdanningsnytt.no

Barneetikk

Den amerikanske barnelegen og medisinsk etiker, John Lantos, holdt foredrag på et åpent møte i Gjøvik nylig.

I etterkant av møtet viste kommuneoverlege Siri Fuglem Berg i en kommentar til Oppland Arbeiderblad til at John Lantos kjemper for lik rett til behandling for de altfor tidlig fødte og for små barn og babyer med omfattende utviklingshemning. - Han etterlyser mer ydmykhet blant helsepersonell og at foreldrenes/pasientenes ønsker må vektlegges høyest når flinke leger er uenige i vanskelige etiske saker. Lantos er samtidig opptatt av at mange konflikter og vonde situasjoner kan løses hvis helsepersonell nærmer seg vanskelige, etiske spørsmål på pasientens premisser, sa Siri Fuglem Berg til avisen.

Livsvernprisen 2016

Menneskeverds Livsvernpris 2016 ble nylig overrakt Aleksander Helmersberg. Han har laget språk-appen «Milla Says».

I juryens begrunnelse vises det også til at han i desember 2014 offentlig gikk hardt ut i media mot Radiosepsjonen på NRK P3, som harselerer med mennesker med Downs syndrom. Menneskeverd karakteriserer hans innsats for å ta et oppgjør med slik harselering og dermed synliggjøring av alles menneskeverd, som forbilledlig. - Ved å innta en tydelig posisjon i offentligheten, har han banet vei, og gitt håp og mot til familier og personer i lignende situasjoner, mener juryen.

Allerede før Helmersberg ble en pappa-helt i media sa han opp jobben og tømte sparekontoen for å satse på en språk-app som skal gjøre det enklere å kommunisere for barn med Downs syndrom og andre med forsinket språkutvikling. Helmersberg har samlet inn over 300 000 kroner til å videreutvikle språk-appen som skal bli et hjelpemiddel for alle med behov for tegn til tale – både nasjonalt og internasjonalt.

De som vil vite mer, kan se en informativ film om appen «Milla says» som er lagt ut på www.menneskeverd.no

Flere aborter

Nye tall fra Medisinsk fødselsregister (2014) hos Folkehelseinstituttet viser en økning av antall svangerskapsavbrudd der fosteret har Downs syndrom.

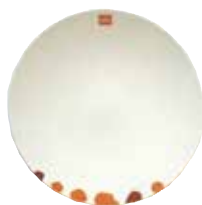
I 2014 var det 122 registrerte svangerskap med fostre med Downs syndrom i Norge. Flere gravide enn før bærer foster med Downs syndrom, men antall levende-fødte barn er stabilt. Dermed er det flere som velger å ta abort enn tidligere.

Beregninger fødselsregistret har foretatt viser at omtrent 90 prosent av foreldre velger å avbryte svangerskapet hvis de får vite at fosteret har Downs syndrom, eller Trisomi 21. Generalsekretær i Menneskeverd, Liv Kjersti S. Thoresen, mener utviklingen er bekymringsfull. - Med tanke på de nye tallene fra 2014 er det nærliggende å tro at de fleste barn som fødes med Downs syndrom i dag ikke har blitt oppdaget i graviditeten, sier hun.

Thoresen tror at foreldre som bærer på et barn med Downs syndrom ikke får tilstrekkelig informasjon i møte med lege. - Jeg er bekymret for at veiledningen til disse foreldrene kan bli ensidig, og at det fort blir fokus på komplikasjonene, og ikke mulighetene som disse barna har, sier hun i et intervju som er lagt ut i sin helhet på www.menneskeverd.no

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 150,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Kursbevis kr. 10,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Svettebånd kr 50,-

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 50,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 200,-

Pins kr 25,-

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 15,-
8 stk. kr 100,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I boken beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklings-hemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104.

Boken er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside: www.nfu.org/no/nettbutikk/boker/

Alle kurshefter 50,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Hvem jeg er og hva jeg vil

Fra foreldrehjem til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval (nynorsk)

NFU – en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet "Aktiv i egen organisasjon"

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet (nynorsk)

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Pengene mine kr. 75,-

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Bestill i dag

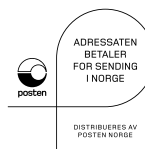
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Ko&Co / Foto: Finn Ståle Felberg

Lev livet.

BPA står for muligheten til å definere sin egen hverdag. Til å ta styring og delta aktivt i samfunnet. Borgerstyrt personlig assistanse er verktøyet som bidrar til at funksjonshemmede med assistansebehov kan leve frie og selvstendige liv, og selv ta ansvaret for sin egen tilværelse.

Ulobas BPA handler ikke om pleie og omsorg, men om å ta kontrollen over sitt eget liv. Det er gjennom full likestilling og mulighet for deltakelse på alle samfunnsområder at hverdagen får mening.

BPA står for muligheten til å leve livet. Helt og fullt.

INDEPENDENT LIVING | NORGE

LÆR OM ULOBAS BPA PÅ BPA.ULOBAS.NO

Pust inn Kjenn varmen Pust ut

Casas Heddy er åpent for alle. Vi ønsker velkommen til ny sesong i 2016 - 17. Utreise hver mandag t.o.m. 18. april. Oppstart neste vinter i ultimo september 2016.

www.casasheddy.no
Tlf. 33 39 88 88

CASAS HEDDY
Trening, velvære og opplevelser
i trygge, sosiale omgivelser
Lanzarote, Kanariøyene

Fyrfestivalen

Egersund 3-5.juni 2016
påmelding/info:
www.fyrfestivalen.no

BLI MED PÅ EN UNIK

FERIETUR

SOMMER & VINTERTUR- HELLAS - MALTA - NØRGE

— UO —

WWW.UNIKFERIE.NO ELLER RING 976 96 984

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

Multikjelken nå også med benstøtter rett ned, og bred front

Multikjelken nå også med Fatbike hjul

Ice Full Fat. her kommer man virkelig frem

Tlf: Geirr 98239850.

e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

www.aktiv-hjelpemidler.no

FRAMskolen
på Vallersund Gård

uttewold.no • Foto: Karin Størseth

vallersund.camphill.no/framskolen

**Et lærested for
unge voksne med
utviklingshemming**

Et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

Kontakt oss

Forbundsleder
Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

Nestleder
Bjug Ringstad
61 17 28 00 / 91 81 87 00
bjug@ringstad.no

Frid Oline Tellefsen Svineng
90 93 61 56
fotsvineng@hotmail.no

Eirik Dahl
95 08 03 27
eirik.dahl.61@gmail.com

Oscar Eide
56 14 31 58 / 90 04 91 10
oe@coastcenterbase.no

Anne Jorun Økland
53 41 64 84 / 41 50 02 53
annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal
37 16 41 37 / 48 05 00 55
lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag
v/Tove-Britt Henriksen
Ignavn. 131
1912 ENEBAKK
64 92 62 53/90 83 93 80
tove.henriksen@tusker.no

NFU Østfold regionlag
v/Jørn Nilsen
Stenrødveien 62
1784 HALDEN
Mob 952 32 330
jorn.nilsen@halden.net

NFU Hedmark fylkeslag
v/Torill Vagstad
Dagfinn Grønsetsvei 39
2707 ELVERUM
Mob 402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

NFU Oppland Fylkeslag
v/Staale Stampeløkken
Hagehaugveien 2 A
2613 LILLEHAMMER
Mob 97 69 44 52
stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag
v/Inger Tronrud
Øvre Nordbergsv. 2
3514 HØNEFOSS
32 12 52 54/92 22 72 75
itronru@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag
Pb 14
3276 SVARSTAD
92 02 89 38
nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag
v/Reidun Martinsen
Tvergrot 7
3660 RJUKAN
913 59 520
myanmar@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag
v/Svein Karlsen
Måkeveien 15
4950 RISØR
905 98 869
aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag
v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag
Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag
v/Geir Tore Søreide
Havnahagen 19
5419 FITJAR
91 84 55 74
geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane
v/Gry Sætre
Angedalsvegen 107
6810 FØRDE
909 49 316
gry.setre@gmail.com

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag
4017 Moa
6048 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag
v/Frode Strømman
Njardarvollen 9
7032 TRONDHEIM
73 93 56 22 / 90 16 14 53
frostroe@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag
v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag
Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms fylkeslag
v/Anne Marie Bakken
Dalnes
9475 BORKENES
Mob 916 98 512
amsbakken@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
v/Sigrid Sandbu
Mostadfeltet
9925 SVANVIK
41 52 65 09
sigrid-su@hotmail.com

Kommunens kulturpris til NFU Narvik lokallag

Narvik kommunes kulturpris for 2015 gikk til NFU Narvik lokallag.

I sin tale til prisvinneren minnet ordfører Rune Edvardsen blant annet om at lokallaget i en årrekke har gjennomført kulturarrangementer for innbyggere med utviklingshemning i Narvik kommune. - Laget har vært en pådriver for at både medlemmer og ikke-medlemmer skal få nye opplevelser og avbrekk fra hverdagen, sa han.

I sin takketale understreket lokallagsleder Carina Kaljord at NFU har et godt samarbeid med mange ildsjeler og gode hjelpere i lokalmiljøet. Hun kom inn på

flere – som gir deltakerne mulighet til å kunne bruke varmtvannsbasseng, samarbeidet med frivillige i Narvik og omegn Turistforening, Peppes Pizza, Narvikguten (lokal pub) og Narvik Rideskole. - Vi er opptatt av at innbyggere med utviklingshemning skal ha samme rett til en fritid med gode opplevelser – på lik linje med andre – og satser på aktiviteter som er sosiale, artige, gir fellesskap og ikke minst opplevelser av mestring, sa Carina Kaljord.

Ordfører Rune Edvardsen overrakte Narvik kommunes kulturpris på 15 000 kroner pluss bildet «Den nye veien» av kunstneren Anne Gundersen til Gry Jobansen og Carina Kaljord.

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- omsorgstjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytting")
- helsetjenester
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, uførepensjon, stønad til bil)
- barnehage og skole (spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning)
- vergemål, arv og testament, erstatning, arbeid og dagtilbud

Vi tar oppdrag over hele landet. Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi eventuelt har avtalt oppdrag.

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 481 65 111

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

